

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЕКТ)

на тему:

«Організація та методика фінансового аналізу діяльності малого підприємства»

Студент 2 курсу, 4м групи,
спеціальності «Облік і
оподаткування»
спеціалізації «Фінансовий
аналіз та аудит»

Савранської
Олександр
Андріївни

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Барабаш Наталія
Степанівна

Гарант освітньої програми
д-р. екон. наук.; доцент

Назарова Каріна
Олександрівна

Київ 2019

Київський національний торговельно-економічний університет
Факультет обліку, аудиту та інформаційних систем
Кафедра фінансового аналізу та аудиту
Спеціальність «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Фінансовий аналіз та аудит»

Освітній ступінь «магістр»,
спеціальність 071 «Облік і
оподаткування»,
спеціалізація «Фінансовий аналіз та
аудит»

Затверджую

Зав. кафедри _____
« ____ » _____ 2018р.

Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу студентіві

Савранській Олександрі Андріївні

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Організація та методика фінансового аналізу діяльності малого підприємства» (за матеріалами ТОВ «Біогрант» м. Бердянськ)

Затверджена наказом ректора від 10 жовтня 2018р. № 3841

2. Строк здачі студентом закінченої роботи 1 листопада 2019 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи:

Мета роботи: на основі вивчення спеціальної економічної літератури, стану фінансового аналізу діяльності малого підприємства розробити напрями його удосконалення

Об'єкт дослідження є процес фінансового аналізу діяльності малого підприємства

Предмет дослідження - методика та організація фінансового аналізу діяльності малого підприємства

4. Перелік графічного матеріалу : Діаграми і графіки динаміки основних показників, що характеризують діяльність ТОВ «Біогрант» м. Бердянськ)

5. Консультант по роботі із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант	Підпис, дата
--------	-------------	--------------

	(прізвище, ініціали)	Завдання видав	Завдання прийняв
1-3	Барабаш Н.С.		

6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

Вступ (актуальність теми, гіпотеза наукового дослідження, мета і завдання роботи, методика дослідження).

Розділ 1. Теоретичні основи фінансового аналізу діяльності малого підприємства

1.1. Стан та розвиток фінансового аналізу діяльності малого підприємства

1.2. Фінансовий аналіз в системі управління діяльністю малого підприємства

Розділ 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу діяльності малого підприємства

2.1. Характеристика інформаційного забезпечення фінансового аналізу діяльності малого підприємства

2.3. Організаційно-інформаційна модель фінансового аналізу діяльності малого підприємства

Розділ 3. Фінансовий аналіз діяльності малого підприємства

3.1. Методика аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності малого підприємства

3.2. Аналіз фінансової стійкості і платоспроможності малого підприємства

3.3. Методика аналізу ділової активності малого підприємства

3.4. SWOT-аналіз діяльності малого підприємства

Висновки і пропозиції

Список використаних джерел

Додатки

7. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускного кваліфікаційного проекту(роботи)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Вивчення спеціальної літератури, збирання та	30.12.2018	
2	Написання вступу і розділу 1	10.05.2019	

3	Написання розділу 2	25.06.2019	
4	Написання розділу 3	07.10.2019	
5	Написання висновків та пропозицій	15.10.2019	
6	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	01.11.2019	

8. Дата видачі завдання 1 жовтня 2018 р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи

Н. С. Барабаш

10. Гарант освітньо-професійної програми

К. О. Назарова

11. Завдання прийняв до виконання студент-дипломник

О.А. Савранська

12. Відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи

Вирішення питань удосконалення організаційно-методологічних засад фінансового аналізу діяльності малого підприємства потребує комплексних підходів до його організації та методології із урахуванням особливостей підприємств, на матеріалах яких виконується робота. Вивчення нормативно-правової бази та спеціальної літератури, проведене автором, дозволяє дійти висновку про недостатній рівень теоретичної розробки даної проблеми. Наслідком є недоліки в організації та методології фінансового аналізу діяльності малого підприємства.

Дослідження фактичного стану фінансового аналізу діяльності малого підприємства підтверджує недосконалість його організації та методичного забезпечення, що негативно впливає на формування інформаційної бази.

Підвищення рівня фінансового аналізу діяльності малого підприємства пов'язане з використанням прогресивних технологій обробки економічної інформації, впровадженням системних підходів до побудови фінансового аналізу діяльності малого підприємства, застосуванням сучасних методів організації та інформаційного забезпечення аналітичного процесу. Саме ці чинники досліджує автор як передумови удосконалення організації та методики фінансового аналізу діяльності малого підприємства.

Структура даної роботи дозволяє достатньо розкрити зміст проведеного дослідження.

Випускна кваліфікаційна робота виконана на достатньому теоретичному рівні із застосуванням сучасних методів обробки економічної інформації, характеризується комплексністю вирішення поставлених питань фінансового аналізу діяльності малого підприємства.

Пропозиції, розроблені за результатами дослідження, мають практичне значення.

Випускна кваліфікаційна робота Савранської О. А. на тему «Організація та методика фінансового аналізу діяльності малого підприємства» заслуговує на позитивну оцінку і може бути рекомендована до захисту.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

Н. С. Барабаш

Відмітка про попередній захист.....

13. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота студента Савранської О.А. може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

К.О. Назарова

« _____ » _____ 2019р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	4
1.1. Стан та розвиток фінансового аналізу діяльності малого підприємства.....	4
1.2. Фінансовий аналіз в системі управління діяльністю малого підприємства.....	12
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	21
2.1. Характеристика інформаційного забезпечення фінансового аналізу діяльності малого підприємства.....	21
2.2. Організаційно-інформаційна модель фінансового аналізу діяльності малого підприємства.....	29
РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	34
3.1. Організація аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності малого підприємства.....	34
3.2. Організація і методика аналізу фінансової стійкості і платоспроможності малого підприємства.....	39
3.3. Методика аналізу ділової активності малого підприємства.....	46
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Успішний розвиток діяльності малих підприємств залежить від створення ефективної системи інформаційного забезпечення управління для формування достатнього обсягу облікової і аналітичної інформації а також належного рівня її якісного аналізу.

Питаннями фінансового аналізу діяльності підприємств в тому числі малих займалися вітчизняні та зарубіжні учені-економісти: Н.С. Барабаш, Н.І. Власюк, М.П. Войнаренко, Т.А. Гоголь, В.Ю. Гордополов, Я.А. Жаліло, Т.П. Куриленко, Д.В. Лисенко, О.І. Марченко, Є.В. Мних, С.В. Свірко, А.М. Турило, І.А. Фесенко, В.А. Харченко та інші.

Мета і завдання дослідження Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробка практичних рекомендацій з удосконалення організації та методики фінансового аналізу діяльності малого підприємства.

Для досягнення мети випускної кваліфікаційної роботи визначені наступні завдання:

- дослідити стан та розвиток фінансового аналізу діяльності малого підприємства;
- розглянути місце фінансовий аналізу в системі управління діяльністю малого підприємства;
- дати характеристику інформаційного забезпечення фінансового аналізу діяльності малого підприємства;
- сформувати організаційно-інформаційну модель фінансового аналізу діяльності малого підприємства;
- розглянути організація аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності малого підприємства;
- визначити організація і методика аналізу фінансової стійкості і платоспроможності малого підприємства;
- розкрити методика аналізу ділової активності малого підприємства.

Об'єктом дослідження є процес організації та методики фінансового аналізу діяльності малого підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційних, методичних і практичних засад організації та методики фінансового аналізу діяльності малого підприємства.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи України, праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань організації та методики фінансового аналізу діяльності малого підприємства, періодичні видання, облікові, аналітичні дані та звітні дані ТОВ «Біогрант» м. Бердянськ.

Методи дослідження. В процесі дослідження застосовувалися такі методичні прийоми: аналіз і синтез; абстрагування; документалістики - для встановлення достовірності досліджуваної інформації; розрахунково-аналітичні прийоми при проведенні розрахунків та побудови таблиць, графіків, діаграм; моделювання - для розробки загальної та прикладної моделі; абстрактно-логічні – для формулювання висновків та узагальнень.

Практична значущість обраної теми випускної кваліфікаційної роботи полягає у тому, що рекомендації та пропозиції спрямовані на удосконалення організації та методики фінансового аналізу діяльності малого підприємства.

Наукова гіпотеза. Основною гіпотезою є припущення, що за допомогою дослідження організації та методики фінансового аналізу діяльності малого підприємства можна розробити рекомендації для прийняття ефективних управлінських рішень.

Апробація. Основні наукові положення і практичні результати дослідження опубліковано у збірнику наукових статей студентів КНТЕУ у статті «Аналіз платоспроможності та ліквідності малого підприємства»

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Стан та розвиток фінансового аналізу діяльності малого підприємства

Для ефективного управління фінансово-господарською діяльністю суб'єкта господарювання керівництву необхідно мати значну кількість різносторонньої інформації. Джерелом її збору та подання у зручній формі є фінансовий аналіз. Крім того, фінансовий аналіз виконує й інші важливі функції: надає об'єктивну оцінку об'єкту дослідження, виявляє причини досягнутого стану, виявляє та мобілізує приховані резерви та надає обґрунтування для прийняття управлінських рішень.

У новій редакції Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» запроваджено нову класифікацію підприємств, відповідно до якої підприємства поділяються на мікро, малі, середні та великі. Для того, аби відноситись до конкретного виду, суб'єкт господарювання повинен відповідати двом з трьох визначених кількісних критеріїв: балансової вартості активів, чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та середньої кількості працівників.

Отже, для розвитку методології створення малих підприємств в Україні став використовуватись світовий досвід, де існує ряд загальнопоширених критеріїв:

- сукупні активи — сукупність готівкових коштів, товарно-матеріальних запасів, земля, машини, обладнання та інші ресурси, що знаходяться у володінні підприємства;
- власний капітал — сукупні капіталовкладення, зроблені інвесторами;
- щорічна виручка від продажів;
- кількість працівників [8, с. 24].

Розвиток діяльності малих підприємств напряму залежить від створення ефективної системи інформаційного забезпечення управління з метою формування достатнього обсягу аналітичної інформації належного рівня якості та корисності для її користувачів. Так, за розрахунками науковців, питома вага обліково-аналітичної інформації в системі інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання становить близько 70% від загального обсягу економічної інформації [28, с. 10].

Оскільки малі підприємства мають ресурсні обмеження, спрощену структуру системи управління та інформаційні потреби користувачів кожне підприємство

повинно самостійно визначати обсяги облікової і аналітичної інформації, що формуються в системі інформаційного забезпечення та рівень її якості [60; 61; 62; 63].

Як показує практика та наукові дослідження, на обсяги інформації впливають зовнішні і внутрішні фактори (рис. 1.1).

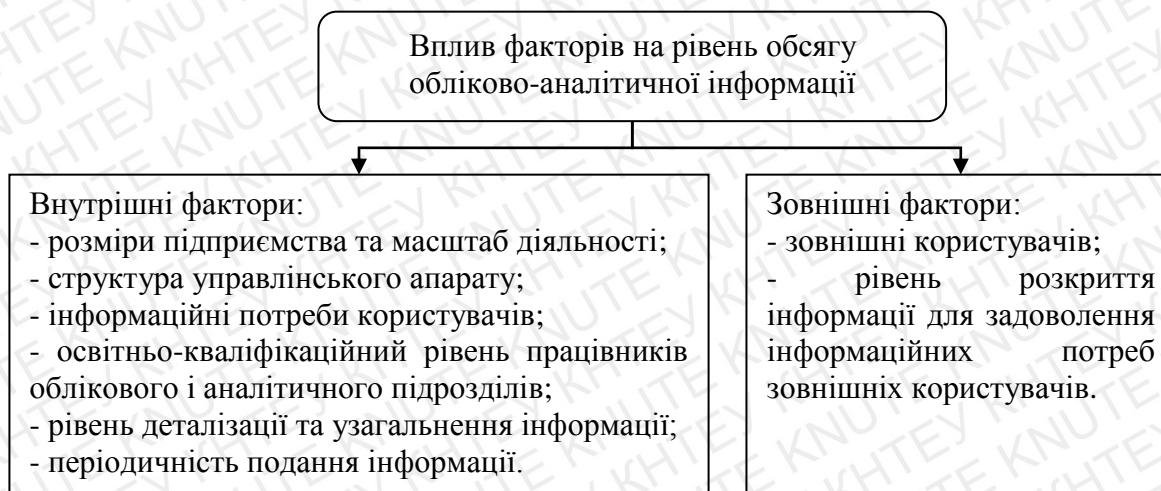

Рис. 1.1. Фактори впливу на обсяги обліково-аналітичної інформації на підприємствах малого бізнесу [28]

Можна зробити висновок, що облікова інформація формується в рамках фінансового та управлінського обліку в той час як аналітична інформація формується на основі облікових даних з використанням методів фінансового, управлінського та стратегічного аналізу в залежності від вимог користувачів. Отримуючи зовні інформацію, обліково-аналітична система здійснює її обробку всередині системи та надає іншим користувачам. Тому облік і аналіз як складові обліково-аналітичного забезпечення малого підприємства — мають взаємопов'язані між собою через потоки облікової і аналітичної, оскільки мають неподільну інформаційну основу.

Поняття «аналіз» походить від грецького слова «analysis», що означає «розділяю», «розчленовую» [69].

Аналіз як сутність і форма людського мислення досліджується в множинному вимірі багатьма науками. Відомі дослідники економічної теорії К.Р. Макконнелл та С.Л. Брю відзначають, що аналіз економіки, аналіз господарської діяльності та її кінцевих результатів (у всіх галузях та напрямках) — область виключно економічного аналізу [65].

У більш широкому розумінні аналізом займається теорія економічного аналізу господарсько-фінансової діяльності у відповідних галузях: в промисловості, сільському господарстві, будівництві, торгівлі або сфері соціально-побутових послуг [37, с.40].

Укріплення ринкових відносин обумовлює розвиток фінансового аналізу в першу чергу на мікрорівні — на рівні окремих підприємств та їх внутрішніх структур, підрозділів, оскільки ці ланки (при будь-якій формі власності) містять основу ринкової економіки [22]. Тому фінансовий аналіз конкретного підприємства наповнюється конкретним змістом, пов'язаним з повсякденною господарсько-фінансовою діяльністю підприємств їх колективів, менеджерів, власників. Разом з тим дослідники П. Друкер, П.В. Смирнов, розглядаючи поняття фінансово-господарської діяльності, як результат впливу внутрішніх чинників, не виключають об'єкт, що аналізується, із сфери впливу зовнішніх чинників, які представляють разом їх сукупність і визначають їх економічну і соціальну ефективність [26].

Як відомо в процесі аналізу ціле розділяється на частини, перевіряється правильність розрахунків шляхом алгебраїчного складання часток для отримання цілого.

У теоретичному аспекті завданням фінансового аналізу є побудова цілісної, логічної та практично-доцільної методики аналітичних досліджень і формалізованих розрахункових алгоритмів її використання. А базою фінансового аналізу, як вважають Андрейчиков А.В. та Андрейчикова О. М., служать балансові моделі та інші форми фінансової звітності, адже метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства [1]. У роботах Гордополова В.Ю., Гордополова Н.В. та Волинець В.І. також зазначається, що фінансовий аналіз здійснюється переважно на підставі фінансової звітності підприємства [37].

За аспектами дослідження економічний аналіз в літературних джерелах поділяється на:

- фінансовий аналіз;

- техніко-економічний аналіз;
- соціально-економічний аналіз;
- економіко-статистичний аналіз;
- економіко-екологічний аналіз;
- маркетинговий аналіз;
- інвестиційний аналіз;
- функціонально-вартісний аналіз.

Крім того, у своїх дослідженнях Мних Є.В. виділяє додатково аналіз інвестиційної привабливості об'єкта, аналіз ділового партнерства, аналіз підприємницького ризику тощо [35].

Отже, фінансовий аналіз є частиною загального економічного аналізу підприємства, який складається з двох пов'язаних частин (рис. 1.2):

- фінансового аналізу;
- управлінського аналізу.

Економічний аналіз		
Управлінський аналіз	Фінансовий аналіз	
Внутрішньогосподарчий виробничий аналіз	Внутрішньогосподарчий фінансовий аналіз	Зовнішній фінансовий аналіз
Внутрішній аналіз		Зовнішній аналіз

Рис. 1.2. Взаємозв'язок економічного та фінансового аналізу

Відповідно фінансовий аналіз малого підприємства — це процес дослідження фінансового стану і основних результатів діяльності підприємства з метою виявлення і кількісної оцінки резервів підвищення його ринкової вартості. Варто відмітити, що результати діяльності і фінансовий стан підприємства є об'єктами фінансового аналізу (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Об'єкти фінансового аналізу

Об'єкти фінансового аналізу	
Результати діяльності підприємства	Фінансовий стан підприємства
- обсяг виробництва	- майнове положення
- обсяг реалізації	- платоспроможність
- обсяг основної діяльності	- фінансова стійкість
- дохід	- ділова активність

Звідси випливає, що предметом фінансового аналізу підприємства, в тому числі малого, — є причинно-наслідкові зв'язки між фінансовими процесами в діяльності підприємства, а основною метою — отримання певної кількості ключових, найбільш інформативних параметрів, що дають об'єктивну і точну характеристику фінансового стану підприємства, його прибутків і збитків, змін в структурі активів і пасивів балансу, розрахунків з дебіторами і кредиторами.

В сучасній літературі науковці виокремлюють різний склад принципів аналізу на підприємствах:

- принципи науковості, системності, комплексності, конкретності та дієвості, рейтингової оцінки, демократичності [34, с. 18-20];
- принципи державного підходу, науковості, комплексності, системності, об'єктивності і точності, дієвості, плановості, оперативності, демократизму [24, с. 22-24];
- принципи цілеспрямованості, системності, єдності інформаційної бази, комплексності, суттєвості, єдності і узгодження схем аналітичних процедур, співставлення результатів [35, с.22];
- принципи комплексності, системного підходу, науковості і оперативності [48, с. 21-23];
- принципи ефективності, нейтральності, обережності і критичності, об'єктивності і точності, конкретності і дієвості, систематичності і спадковості, своєчасності [34, с. 15].

Вважаємо, що перелічені принципи є основою і для якісного та дієвого фінансового аналізу для малих підприємств.

Аналіз літературних джерел з організації фінансового аналізу [35; 50; 52] дозволяє виявити різний погляд на процес його організації. Так Лазаришина І.Д. насамперед виділяє підготовчий етап, який включає:

- формування цілей, завдань і напрямків використання результатів аналізу;
- розробка плану та програми аналітичної роботи;
- вибір і визначення загального стану суб'єкта аналізу.

До основного етапу вона відносить:

- перевірку повноти й вірогідності звітних даних;
- проведення арифметичного, логічного і балансового зведення показників;
- визначення загальних відхилень величини показників виконання завдань від базових величин;
- виявлення взаємодіючих факторів і обчислення їхнього впливу на зміну величини показників;
- оцінка сильних і слабких сторін, можливостей і загроз щодо досліджуваних явищ і процесів;
- виявлення зайвих витрат і невикористаних можливостей;
- прогностичний та заключний аналіз (проведення підсумкової оцінки діяльності і узагальнення результатів аналізу);
- систематизацію отриманих на попередньому етапі результатів;
- поповнення інформаційного банку даних щодо внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства;
- розробку заходів, направлених на мінімізацію або ліквідацію негативно діючих показників;
- визначення напрямків оптимізації окремих господарських явищ, процесів, їх результатів та фінансово-господарської діяльності в цілому з урахуванням пріоритетів тактики та стратегії підприємства; призначення осіб, відповідальних за реалізацію заходів) [35].

Погоджуємось із науковцями Т. С. Шабатурою та Н. В. Лагодієнко і вважаємо, що реалізація функцій фінансового аналізу малого підприємства повинна відповідати його принципам:

- цілеорієнтованості — для чіткого виділення меж між оцінюваним об'єктом, адресністю висновків та їх конкретизованістю;
- наукової обґрунтованості — для врахування об'єктивних умов і характерних особливостей підприємства, тенденцій економічного та науково-технічного розвитку та дії законів;

- системності — для аналізу суб'єкта як цілісної системи, де ознака кожного структурного елемента визначається його місцем у системі;

- багаторівневості — для аналізу суб'єкта як одного цілого або як системи взаємопов'язаних складових;

- достовірності — для використання доступних вихідних даних, простих у розумінні показників;

- адекватності об'єктивним закономірностям та тенденціям розвитку — для зосередження уваги на реальних тенденціях, а згодом — на створенні теоретичної основи стратегічного розвитку;

- універсальності — для можливості застосовувати систему показників різними підприємствами з урахуванням їх особливостей розвитку;

- комплексності — для поєднання різних методичних підходів до оцінки, що дасть можливість здійснювати різноаспектну оцінку об'єкта [5].

Науковець Дзюбенко О.М. доповнює цей перелік функціями системності, безперервності, збалансованості, прозорості, еластичності, релевантності.

Фінансовий аналіз класифікується за видами залежно від наступних ознак, відображених у табличній формі (табл. 1.2).

Для малих підприємств серед пріоритетних видів аналізу необхідно виділити ті, що відповідають принципам економічності та цілеспрямованості, оскільки складні розрахунки вимагають певних витрат, що є недоцільним в умовах обмеженості фінансових ресурсів малого підприємства.

Таблиця 1.2

Класифікація фінансового аналізу

Види фінансового аналізу

За методами проведення	За змістом	За періодом проведення	За суб'єктами аналізу	За об'єктами аналізу
✓ вертикальний	✓ повний	✓ перспективний	✓ внутрішній	✓ підприємства
✓ горизонтальний	✓ тематичний	✓ оперативний	✓ зовнішній	✓ підрозділи
✓ порівняльний	й	✓ ретроспективний		✓ окремих операцій
✓ коефіцієнтний				
✓ чинник				

Однак потрібно врахувати і те, що спрощені розрахунки — не зможуть в повній мірі задовольнити інформаційні потреби різних категорій користувачів. Тому слід

виокремити види аналізу, що є фінансово доступні та інформаційно обґрунтовані для застосування в діяльності малих підприємств [3].

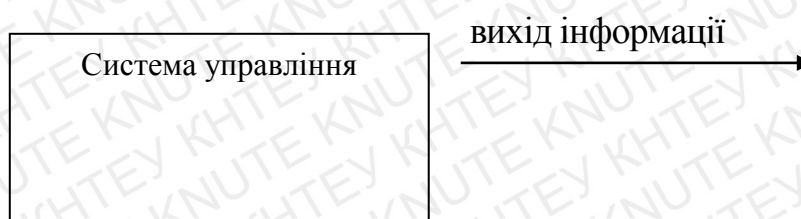
В публікаціях науковців виокремлено види аналізу, що є фінансово доступні та інформаційно обґрунтовані для застосування в діяльності підприємств малого бізнесу [38]. Так найбільш пріоритетними видами аналізу з позиції часу є перспективний і поточний аналіз, оскільки на малих підприємствах важливою є інформація про поточну діяльність для своєчасного виявлення недоліків в роботі та швидкого їх усунення, а також розробка напрямів покращення фінансово-господарської діяльності на майбутнє. Фінансово доступним за методикою дослідження об'єктів для малого підприємства є експрес-аналіз.

Проте більш прийнятним з позиції цільової орієнтованості для використання в діяльності малого підприємства є фінансовий аналіз, так як він має на меті оцінку показників платоспроможності, рентабельності та фінансової стійкості, а також операційний аналіз, який допомагає виявити резерви зростання виробництва продукції, надання послуг, розширення обсягів діяльності та знаходження шляхів найбільш ефективного поєднання обмежених ресурсів малого підприємства.

1.2. Фінансовий аналіз в системі управління діяльністю малого підприємства

Система управління формується в межах конкретного малого підприємства з урахуванням особливостей його діяльності та розмірів. В науковій економічній літературі під системою управління розуміють процес взаємодії окремих складових господарської діяльності, які за допомогою методів і засобів забезпечують досягнення спільної мети — отримання прибутку підприємством.

Малі підприємства мають відповідну систему управління, що охоплює всі сфери діяльності та включає такі елементи діяльності підприємства як забезпеченість матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами, конкурентоспроможність, інноваційність розвитку, вплив зовнішнього середовища та інші [67]. Тому для того, щоб вона була ефективною, вона повинна використовувати певну інформаційну базу (рис.1.3).

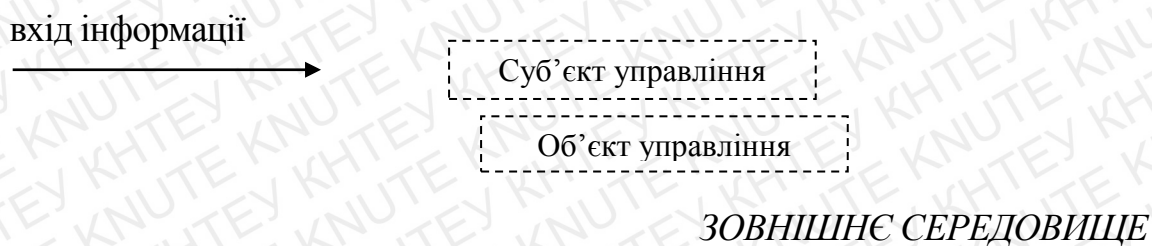

Рис. 1.3. Система управління малим підприємством

В основі організації управлінської діяльності на малому підприємстві лежить такий важливий принцип, як принцип економічності (важлива умова забезпечення раціонального поєднання наявних ресурсів в сучасних умовах господарювання), підвищення ефективності та продуктивності праці, максимізації прибутку при мінімальних затратах в умовах обмежених обсягів ресурсного забезпечення.

Система обліково-аналітичного забезпечення, яка вкраплена в ієрархію принципів управління малим підприємством, узгоджує та координує організацію інформаційного забезпечення управління в частині обліку і аналізу для досягнення спільної мети підприємства [2].

Можна визначити структурні елементи управлінської системи (суб'єкт, об'єкт, керуючий вплив, зворотні зв'язки) (табл. 1.3) [30, с. 75].

Таблиця 1.3

Функції управління, структурні елементи системи управління та інформаційних потоків

Функції	Основні структурні елементи системи управління			
	суб'єкт	об'єкт	керуючий вплив	зворотній зв'язок
1	2	3	4	5
Плануван-ня	Керівник, особи відповідальні за планування діяльності	Заходи, що сприяють досягненню поставлених цілей	Розробка плану, завдання розвитку підприємства	Аналіз можливості досягнення поставлених завдань
Організа-ція	Відповідальні особи за реалізацію плану	Обов'язки виконавців, відповідальність та повноваження керівників і виконавців	Розподіл відповідальності	Аналіз розподілу обов'язків між виконавцями
Контроль і звітність	Відповідальні особи за	Облік господарських та	Порівняння фактичних результатів діяльності	Аналіз напрямів діяльності, які

	контроль діяльності	аналіз	(за даними бухгалтерського обліку) з плановими	піддаються контролю та аналіз
Оцінка і складання бюджету	Відповідальні особи за аналітичну діяльність	Фактичні та планові показники діяльності, аналітичні показники	Аналіз інформації про відхилення фактичних показників діяльності від планових, діагностика та оцінка процесів розвитку і досягнення цілей	Надання керівництву результатів проведеного аналізу

Для реалізації функцій управління необхідна наявність достатнього обсягу економічної інформації, оскільки нестача інформації негативно впливає на проведення планування діяльності, її ефективної організації, належного аналізу та оцінки. Дані бухгалтерського обліку є основним джерелом обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства. При цьому аналіз фінансово стану та результатів діяльності дозволяє отримувати не тільки фактичну інформацію про фінансово-господарську діяльність, але і здійснювати аналіз отриманої економічної інформації, надавати її управлінському персоналу для вирішення завдань системи управління (на етапах планування, організації, контролю і оцінки) для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що забезпечує зменшення ризику підприємницької діяльності та сприяє стійкому та стабільному розвитку суб'єктів господарювання [16, с. 75]. Без відповідного аналізу не можна в повному обсязі задовольнити інформаційні потреби зовнішніх і внутрішніх користувачів. Аналіз інформації дозволяє отримати обсяг інформації з позиції її більшої деталізації та напрямів призначення. Застосування різних методик аналізу дозволяє отримувати інформацію про динаміку і структуру окремих показників, фактори впливу на результати діяльності, тенденції розвитку, фінансову стійкість і платоспроможність та інші важливі дані для розвитку та покращення ефективності діяльності малих підприємств.

Тому необхідність аналізу облікової інформації для прийняття рішень в системі управління дозволяє виділити аналітичну функцію як одну з основних функцій обліково-аналітичного забезпечення діяльності.

Як облікова, так і аналітична інформація використовуються для оцінки поточної фінансово-господарської діяльності та прийняття управлінських рішень. Оцінювальна функція бухгалтерського обліку тісно пов'язана з функцією оцінки системи

управління, що дозволяє здійснювати аналіз та оцінку всіх напрямів та видів діяльності на різних етапах процесу управління [50].

Мета фінансового аналізу підприємства реалізується через виконання завдань, які впливають на зміст складових організаційної схеми функціонування малого підприємства (рис 1.4). Позитивний результат залежить від потреб власників, вимог нормативно-правового забезпечення, яке обмежує вибір методів відображення операцій в обліку та від стратегії розвитку малого підприємства.

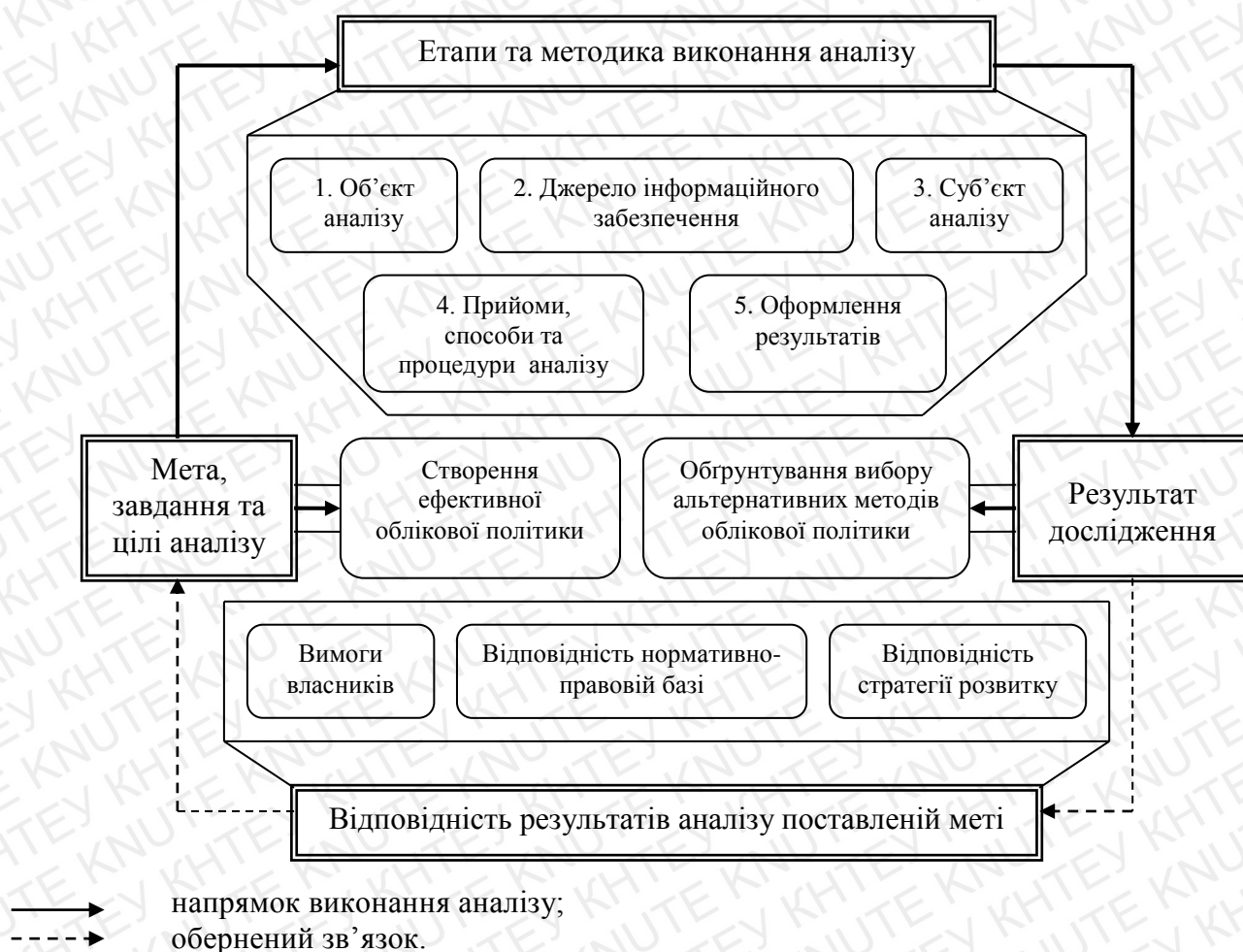

Рис. 1.4. Організаційна схема фінансового аналізу малого підприємства

Здійснення фінансового аналізу напряму залежить від організації облікового процесу та передбачає вирішення ряду завдань [41]:

- на основі існуючих об'єктів обліку, для яких передбачено варіанти їх розкриття, оцінки та відображення у фінансовій звітності, обрати необхідні

коефіцієнти, за допомогою яких можна отримати інформацію про правильність вибору;

- проаналізувати фінансовий стан малого підприємства, виділити слабкі сторони та на основі цього дослідити можливість застосування інших більш ефективних методів обліку (через формування облікової політики підприємства);
- в контексті економічних інтересів та інформаційних потреб малого підприємства обрати відповідні методи та способи обліку операцій в підприємстві;
- представити результати аналізу та їх обґрунтування керівнику та власнику.

На формування обсягів облікової і аналітичної інформації малого підприємства впливає спрощена управлінська структура, яка має обмежені можливості створення прямих і зворотних рухів інформації [49]. Однією із особливостей задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів є складання та подання скороченої фінансової звітності із невеликим об'ємом інформації щодо фінансового стану та результати діяльності. А так як інформаційні потреби зовнішніх користувачів можуть збільшуватися, то це потребує їх детального аналізу та вимагає від управлінської системи обліково-аналітичного забезпечення додаткових обсягів облікової і аналітичної інформації в разі неможливості задоволення інформаційних потреб в об'ємах спрощених форм фінансової звітності.

Для внутрішніх користувачів обліково-аналітична інформація може формуватися в рамках бухгалтерського або управлінського обліку з різним рівнем її деталізації і узагальнення, що дозволяє формувати достатній об'єм інформації в умовах економії ресурсного забезпечення малого підприємства.

Аналіз облікової інформації для системи управління дозволяє виділити ряд важливих завдань, які можна використати:

- для задоволення інформаційних потреб управління малим підприємством;
- для зовнішніх користувачів, якщо інформація не задовольняється за рахунок фінансової звітності [64; 65].

Це пов'язано насамперед із скороченим обсягом облікової інформації в системі управління та неможливістю застосування більшості методів і видів аналізу в умовах обмежених ресурсів малого підприємства.

Господарсько-фінансова діяльність малого підприємства вимагає постійного контролю через обмежені обсяги оборотного капіталу, незначний кадровий потенціал, невеликі фінансові можливості, які змушують власників та керівників підприємства шукати можливості для ефективного поєднання фінансових, трудових, матеріальних ресурсів та підвищувати ефективність їх використання. Також мале підприємство повинне здійснювати поточний контроль за дотриманням запланованих обсягів діяльності з метою виявлення недоліків в системі управління та виконання найманим персоналом функціональних обов'язків, що зумовлює виділення складу завдань в рамках контрольної функції обліково-аналітичного забезпечення в управлінні підприємством.

Фінансовий аналіз опосередковано впливає і на оцінювальну функцію обліково-аналітичного забезпечення діяльності, яка є важливою з огляду на функціонування малих підприємств в сучасних умовах господарювання, оскільки на діяльність і розвиток малих підприємств впливають зміни в економіці країни, постійне зростання цін на сировину, паливо і енергоносії, що спричиняє збільшення витрат на виробництво продукції та змушує підприємців піднімати ціни на власну продукцію і знижувати рівень рентабельності діяльності. Правильна оцінка діяльності дозволяє оперативно формувати й отримувати необхідну фінансову і аналітичну інформацію системою управління та підвищувати рівень ефективності системи обліково-аналітичного забезпечення діяльності та корисності результативної облікової інформації для її користувачів [65].

Основні завдання оцінювальної функції обліково-аналітичного забезпечення діяльності повинні бути вкраплені в рамки оцінки ефективності окремих напрямів та сфер діяльності малого підприємства в частині використання ресурсів, функціонування системи управління та прийняття управлінських рішень.

Обліково-аналітичну систему управління малим підприємством можна показати у вигляді схеми рис. 1.5.

Рис. 1.5. Схема інформаційного забезпечення обліково-аналітичної системи управління малим підприємством [30]

За результатами розрахунку певної групи показників й робиться висновок як заключний етап проведення аналізу фінансового стану. Адже фінансовий стан є одним з найважливіших показників діяльності підприємства, так як вплив на нього сприяє збільшенню обсягів виробництва, реалізації продукції, підвищення рівня адаптованості суб'єкта господарювання до змін на ринку; він забезпечує зниження ймовірності банкрутства і підвищення конкурентоспроможності підприємства. Безпосередньо вплив на фінансовий стан можна вчиняти за результатами інформації, отриманої після проведення аналізу, так як аналіз фінансового стану дозволяє накопичити, трансформувати і використовувати інформацію, аби оцінити поточний і перспективний стан підприємства, можливості розвитку його фінансового

забезпечення, доступні джерела фінансування та доцільність їх залучення, а також дає змогу спрогнозувати ефект від таких залучень.

Отже, в сучасних умовах економічний аналіз, до якого входить і фінансовий аналіз, являється складовою системи управління підприємством. Дана інформаційна система управління дозволяє оцінити причинно-наслідкові зв'язки: «Її результати залежать від комплексного впливу економічних, техніко-технологічних, соціальних, екологічних та інших процесів, що знаходяться в різному ступені зв'язку між собою і підсумковими показниками. Розкрити причини і умови, які породжують ці взаємозв'язки, їх взаємодію і спрямованість можливо тільки за допомогою комплексного аналізу господарської діяльності. Саме він здатний забезпечити належну ефективність управлінських рішень» [35, с.45]. Як зазначає професор Мних Є.В.: «Системні аналітичні обґрунтування кількісного та якісного виміру їх дієвості у конкретному економічному середовищі є необхідною і достатньою умовою впровадження і поширення. Сукупність такого аналітичного інструментарію не регламентується, проте переконливість його дії у гармонізації суспільних, корпоративних та особистих інтересів є незаперечною» [22, с. 172].

У системі управління малого підприємства аналіз сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, а також розробці рекомендацій щодо покращення організації обліку, забезпечує виявлення та використання внутрішніх резервів зниження.

Виходячи із цього основними завданнями аналізу на підприємствах є:

- забезпечення ефективної діяльності системи управління з метою прийняття вірних управлінських рішень;
- попередження зловживань;
- виявлення резервів;
- розробка рекомендацій щодо покращення організації обліку;
- зниження собівартості продукції (робіт, послуг) малих підприємств.

Висновок за розділом 1

Фінансовий аналіз малого підприємства виступає сукупністю правил, показників та методики, що в результаті дозволяють управлінському персоналу зробити висновок, про ефективність використання обмежених трудових, матеріальних, фінансових ресурсів та приховані резерви їх розширення у майбутній діяльності.

Та система обліково-аналітичного забезпечена, що нині функціонує в національних малих підприємствах та ТОВ «Біогрант» зокрема, дозволяє узгоджувати і координувати організацією не лише облікового процесу, але й аналітичної діяльності для досягнення місії суб'єкта господарювання. При цьому аналітична діяльність малого підприємства має особливість, що полягає в обмеженості управлінської функції, складанні спрощеної фінансової звітності та інших факторах. При тому ця особливість впливає й на методику проведення фінансового аналізу, яка буде розкрита у наступних розділах.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Характеристика інформаційного забезпечення фінансового аналізу діяльності малого підприємства

В наукових джерелах відсутній єдиний підхід до тлумачення поняття «інформаційне забезпечення». Так, Козак В.Г. [38, с.66-70] під інформаційним забезпеченням розуміє наявність інформації, необхідної для управління економічними процесами, що міститься у базах даних інформаційних систем. Подібної думки щодо трактування терміну «інформаційне забезпечення» притримуються Васюренко О.В. та Волохата К.О. [17]. Науковець Пантелеев В.П. дає наступне визначення інформаційного забезпечення — це цілеспрямована робота зі збору інформації, її реєстрації, передавання, обробки, узагальнення, зберігання та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для управління [16, с.158]. Попович П.Я. вважає, що «інформаційне забезпечення економічного аналізу господарської діяльності — це система даних і способи їх обробки, що дають змогу виявити реальну діяльність керівного об'єкта, дію факторів, що його визначають, а також можливості здійснення необхідних керівних дій» [28, с.55]. З двох різних аспектів розглядає інформаційне забезпечення Мискін Ю.І.: як елемент будь-якої системи (наприклад, аналізу, контролю чи управління) і як безпосередньо систему. Як елемент системи, інформаційне забезпечення покликане виконувати єдину мету — забезпечувати інформацією процес фінансового аналізу. Як система ж інформаційне забезпечення, крім самої інформації, включає в себе її отримання, обробку, зберігання, передачу, оновлення та захист, що можна досягнути, використовуючи технічні засоби, програмне забезпечення, інформаційні технології та враховуючи методичні інструктивні матеріали, системи класифікації та кодування [14, с.147]. Гордополов В.Ю. підкреслює важливість використання інформаційних систем та інформаційного забезпечення у процесі здійснення фінансового аналізу. Найбільш вдалий підхід щодо тлумачення суті інформаційного забезпечення належить колективу науковців на чолі з професором Чумаченком М.Г., які визначили, що «інформаційне забезпечення можна

розглядати і як процес забезпечення інформацією, і як сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі в процесі її функціонування» [22, с.144]. Отже, на нашу думку, «інформаційне забезпечення» потрібно розглядати як процес забезпечення інформацією і як сукупність форм документів.

Варто відзначити, що науковці по-різному підходять до систематизації джерел інформаційного забезпечення фінансового аналізу суб'єкта господарювання. Так Савицька Г.В. [30, с.70] всі джерела розділяє на нормативно-планові, облікові та позаоблікові. «При проведенні аналізу з метою забезпечення стабільних результатів слід керуватися комплексом нормативно-правових актів», — такої думки притримується Козак [16, с.69], Більш повну класифікацію дають Литвин Б.М. та Стельмах М.В. [57, с.29–35], які виділяють зовнішні та внутрішні джерела інформації в розрізі показників інформаційного забезпечення. Мних Є.В. притримується думки, що до інформаційних ресурсів належать такі категорії як нормативно-довідкова література, планова, облікова, звітно-статистична інформація та дані спеціальних досліджень. Назарова К.О. і Нежива М.О. відносять до інформаційних джерел дані фінансової звітності, планову інформацію, дані статистичної звітності, нормативну інформацію та експертну інформацію. Таким чином, робимо висновок, що більшість науковців збігаються у своїх твердженнях щодо видів джерел інформації для фінансового аналізу.

Виходячи із опрацьованого матеріалу, можна систематизувати класифікацію джерел інформації, у форматі, що приведений на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Класифікація джерел інформації для фінансового аналізу

Отже, в сучасних умовах на повноту проведення фінансового аналізу малого підприємства найбільше впливає:

- нормативно-правове регулювання, яке передбачає визначення правового поля функціонування підприємства, вимоги до формування статутного капіталу, дотримання норм ліквідності тощо;
- облікова політика, що є основою інформаційної бази для фінансового аналізу.

Основним джерелом інформаційного забезпечення фінансового аналізу діяльності малого підприємства є дані бухгалтерського обліку. Гордополов В.Ю. підкреслює важливість облікових даних, адже вони є основним джерелом отримання інформації про об'єкт управління та прийняття управлінських рішень [19]. Інформація в оптимальній формі береться із процесів реєстрації, обробки та узагальнення облікових даних, тому облікова функція є однією з основних функцій. Не менш важливою, ніж інформаційна та облікова функції є аналітична функція, так як фінансовий аналіз (аналіз фінансово стану та результатів діяльності) дозволяє отримувати не тільки фактичну інформацію про фінансово-господарську діяльність,

але і здійснювати аналіз отриманої економічної інформації, надавати її управлінському персоналу для вирішення завдань системи управління (при плануванні, організації, контролі і оцінці) для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що забезпечує зменшення ризику підприємницької діяльності малих підприємств. Аналіз облікової інформації дозволяє отримати широкий обсяг інформації, а застосування різних методик аналізу дозволяє отримувати інформацію про динаміку і структуру окремих показників, фактори впливу на результати діяльності, фінансову стійкість і платоспроможність та інші важливі дані для розвитку та покращення ефективності діяльності малого підприємства. Тому аналіз облікової інформації для прийняття рішень в системі управління дозволяє виділити аналітичну функцію як одну з основних функцій обліково-аналітичного забезпечення діяльності малого підприємства, що створює інформаційну основу для оцінки фінансово-господарської діяльності, що є основою системи управління.

Місце, яке займає фінансовий аналіз у процесі управління малим торговельним підприємством зображено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Схема фінансово-господарського механізму малого торговельного підприємства та місце в ньому фінансового аналізу

Малі підприємства в Україні мають право застосовувати спрощений порядок обліку активів, зобов'язань, власного капіталу і складання фінансової звітності, однак повинні використовувати ті методи оцінки активів і зобов'язань, які передбачені в

нормах П(С)БО для всіх підприємств незалежно від сфери діяльності та їх розміру [57]. Також законодавством передбачено спрощення механізму реєстрації змін в результаті господарських операцій за допомогою використання спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку, який має рекомендований характер, що надає малим підприємствам право самостійного вибору застосування одного з двох планів рахунків — спрощеного або загального. Однак обрану систему бухгалтерського обліку слід зафіксувати у наказі про облікову політику.

Необхідною і найважливішою складовою інформаційного забезпечення фінансового аналізу та основним джерелом інформації при проведенні аналізу господарської діяльності малого підприємства є фінансова звітність. Її складання регламентує окреме П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Відповідно до національних стандартів досліджувані нами малі підприємства складають та подають лише два звіти: Баланс форми 1-м та Звіт про фінансові результати форми 2-м. Причому окремі підприємства з числа суб'єктів малого підприємництва мають право скласти спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва форми 1-мс та 2-мс. Такий звіт можуть скласти мікропідприємництва та юридичні особи, що зареєстровані як третя група платників єдиного податку.

«Для складання фінансової звітності застосовуються міжнародні стандарти, якщо вони не суперечать законодавству України та офіційно оприлюднені на веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики» [47], а в Україні МСФЗ та МСФЗ для МСП офіційно оприлюднені на сайті Верховної Ради України.

В таблиці 2.1. виділено склад фінансової звітності малих підприємств залежно від застосованої нормативної бази.

Таблиця 2.1

Склад фінансової звітності для малих підприємств відповідно до застосовуваних стандартів бухгалтерського обліку [29, 37]

Види підприємств	Нормативний	Види фінансових звітів
------------------	-------------	------------------------

1	документ	3
За національними стандартами (П(С)БО)		
Для малих підприємств	П(С)БО 25	Баланс (ф.1-м) Звіт про фінансові результати (ф.2-м)
Для мікропідприємств	П(С)БО 25	Баланс (ф. 1-мс) Звіт про фінансові результати (ф. 2-мс)
Для окремої категорії малих підприємств (ПКУ)	П(С)БО 25	
За міжнародними стандартами		
Для середніх і малих підприємств	МСФЗ для МСП	Звіт про фінансовий стан на дату звітності Або єдиний звіт про сукупний дохід за звітний період, або окремий звіт про прибутки та збитки і окремий звіт про сукупний дохід Звіт про зміни у власному капіталі за звітний період Звіт про рух грошових коштів за звітний період Примітки, що містять стисле викладення значної облікової політики та іншу пояснювальну інформацію

Як видно із табл. 2.1, пакет звітності за міжнародними стандартами складається з більшої кількості звітів та розкриває ширший обсяг фінансової інформації про формування та обсяги економічних ресурсів малого підприємства. Варто відмітити, що для малих підприємств за національним стандартом передбачено складання двох фінансових звітів, а за міжнародними вимогами — п'ять, а то і шість фінансових звітів.

Методика складання фінансової звітності малих підприємств за даними облікових реєстрів і рахунків бухгалтерського обліку наведена у *Додатку*.

У контексті наших досліджень відмітимо, що фінансова звітність малого підприємства незалежно від застосовуваних бухгалтерських стандартів повинна надавати достатній рівень економічної інформації її користувачам (рис.2.3).

Рис. 2.3 Користувачі фінансової звітності малого підприємства та їх інформаційні потреби [42]

Слід додати, що додаткові витрати від складання фінансової звітності за МСФЗ для малих підприємств повинні бути співставлені з отриманням додаткових доходів та вигід, тобто виходити з принципу економічності.

В більшості випадків власність на малих підприємствах знаходяться в руках одного або декількох осіб, які виконують функцію управління підприємством та можуть відстежувати практично всі поточні господарські операції, ознайомлені з особливостями бізнесу та менш залежні від офіційної інформації, що міститься в показниках фінансової звітності. Крім того, власники і керівники малих підприємств, як правило, беруть активну участь в поточному і оперативному плануванні та управлінні, маючи більший доступ до внутрішньої інформації, що зумовлює прийняття економічних рішень не на основі показників фінансової звітності, а за результатами поточної діяльності на основі показників управлінського обліку та внутрішньої звітності.

Власники і керівники підприємств малого бізнесу знаходяться у безпосередній близькості до працівників (персоналу) підприємства, отримують оперативну інформацію про витрати діяльності, відхилення в організації виробничого процесу та набагато швидше мають можливість вирішувати поточні проблеми та приймати економічні рішення, які більше ґрунтуються на даних поточного обліку і в меншій мірі залежать від офіційної фінансової звітності.

Хоча найбільше управлінських рішень власники малого бізнесу приймають на основі управлінського обліку і внутрішньої звітності, показники офіційної фінансової звітності також використовуються для прийняття низки господарських рішень. Фінансова звітність малих підприємств використовується власниками, як правило, для встановлення винагороди та виплати дивідендів, моніторингу результатів діяльності, оцінки капітальних витрат, бюджетування, планування кредитної і податкової політики підприємства, визначення потреби у фінансових ресурсах, підтвердження понесених витрат, оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень та визначення планових показників діяльності [69]. Працівники підприємства та їх профспілки зацікавлені в отриманні вичерпної фінансової інформації про стабільність і прибутковість діяльності підприємства-роботодавця та його здатність своєчасно виплачувати заробітну плату і забезпечувати працевлаштування у майбутньому [72].

Необхідність аналізу облікової інформації для інформаційних потреб системи управління дозволяє виділити ряд важливих завдань, які повинні вирішуватися в системі фінансового аналізу малих підприємств, зокрема:

- отримання аналітичної інформації для задоволення інформаційних потреб управління;
- надання додаткової інформації зовнішнім користувачам, якщо інформаційний попит не задовольняється за рахунок фінансової звітності.

Це пов'язано насамперед зі скороченим обсягом облікової інформації в системі управління, який ми досліджували раніше.

2.2. Організаційно-інформаційна модель фінансового аналізу діяльності малого підприємства

Будь-який бізнес-процес вимагає обмежень та конкретизації. Це означає, що на початку проведення фінансового аналізу необхідно визначити мету, перелік завдань та цілей його здійснення, вирішення і досягнення яких дасть змогу досягти поставленої мети. Крім того, необхідно вибрати методи і способи, які будуть використані для вирішення поставлених завдань та в результаті приведуть до досягнення основної мети.

Організаційно-інформаційна модель фінансового аналізу діяльності малого підприємства включає сукупність та характеристику об'єктів, суб'єктів, показників, інформаційної бази, методичних прийомів аналізу і узагальнення та реалізації результатів аналізу у вигляді управлінських рішень. Організаційна частина моделі включає у себе суб'єкти, об'єкти і методи аналізу. Інформаційна частина ж включає способи створення інформаційної бази: джерела інформації, інформаційне забезпечення, системи показників [32]. Інформаційна складова моделі була розглянута нами у попередніх розділах.

Перший елемент організаційно-інформаційної моделі – визначення мети здійснення фінансового аналізу. Нами, наприклад, визначено, що мета проведення аналізу малого підприємства - це підвищення ефективності його господарювання і пошук резервів такого підвищення, здобуття певної кількості ключових параметрів, які

дають об'єктивну й точну картину фінансового стану малого підприємства, його прибутків та збитків, змін у структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами та кредиторами. Крім того, метою проведення аналізу є оцінка кінцевих результатів діяльності підприємства, вивчення основних причин, їх зміни у динаміці і порівняння з аналогічними підприємствами в регіоні, з показниками підприємств-конкурентів.

Завдання фінансового аналізу визначаються відповідно до поставленої мети та можуть включати:

1. оцінка фінансового стану, рентабельності, платоспроможності та фінансових результатів діяльності, порівняння показників у динаміці;
2. визначення вузьких місць діяльності підприємства;
3. визначення відхилень у виконання планових показників, виявлення причин їх виявлення та подальше їх усунення та інше.

Суб'єктом фінансового аналізу виступає особа або особи, що об'єднані у службу (відділ, департамент), та які безпосередньо аналітично супроводжують діяльність підприємства. Залежно від величини суб'єкта господарювання та його організаційної структури можна виділити два види аналізу: централізований та децентралізований. Для малого підприємства характерним є централізований вид фінансового аналізу, який передбачає наявність на підприємстві окремого відділу або особи, що відповідає за здійснення аналітичної діяльності.

Об'єктами фінансового аналізу виступає сукупність господарських операцій, що призводить до зміни у структурі активів і пасивів, виникнення доходів, витрат і фінансового результату, що впливають на платоспроможність, рентабельність та ділову активність. Крім господарських операцій, до об'єкту аналізу можна частково віднести й управлінські функції.

Наступним елементом інформаційно-організаційної моделі є система показників. Для фінансового аналізу використовується велика сукупність показників: абсолютні та відносні показники фінансової стійкості, показники рентабельності, ділової активності, платоспроможності та ліквідності, а також відносні показники структури та динаміки. Детальне їх дослідження розкрито у наступному розділі.

Методи обробки інформації для потреб аналізу поділяємо на економіко-логічні (іноді вони називають традиційними) та економіко-математичні. Економіко-логічні методи включають статистичні методи (використання відносних і середніх величин) та метод порівняння та групування. Економіко-математичні методи включають переважно графічний і матричний способи обробки інформації [31].

Заключним елементом організаційно-інформаційної моделі виступають методи узагальнення результатів аналізу та їх подальше використання під час прийняття управлінських рішень. Аналітики можуть узагальнювати інформацію після завершення аналізу в текстовій або ілюстраційній формі. Текстова форма подається у вигляді аналітичної довідки або повноцінного звіту, проте поширенішою нині формою представлення є презентаційні матеріали.

Важливо зазначити, що при побудові організаційно-інформаційної моделі фінансового аналізу діяльності малого підприємства потрібно дотримуватись певних принципів та вимог, що дозволили сформулювати основні вимоги до джерел інформації, необхідних при проведенні аналізу. До них можна віднести:

- надання можливості порівняння показників обліку з прогнозними показниками за різні облікові періоди та в розрізі різних суб'єктів однієї галузі;
- забезпечення достовірною інформацією, яка об'єктивно відображає досліджувані явища та процеси;
- надання інформації, необхідної не тільки для констатації досягнутого рівня, але й з метою виявлення причин, які вплинули на результати виконання прогнозних завдань, що відіграє важливу роль при прийнятті управлінських рішень;
- можливість вивчення інформації щодо фінансово-господарської діяльності підприємства зовнішніми та внутрішніми користувачами .

Отримання відповідних результатів та їх обґрунтування, потребує застосування певної методики розрахунку показників та коефіцієнтів. Дослідження нормативної бази фінансового аналізу дали підстави стверджувати, що:

- застосування конкретної методики аналізу для малих підприємств ускладнене надмірною кількістю показників (більше 30 коефіцієнтів у кожній з них) ;

- ряд коефіцієнтів деяких методик містять посилання на вже застарілі форми та статті фінансової звітності, а тому не дають змоги однозначно трактувати результати аналізу;

- залучені у вітчизняну практику окремі методичні підходи до фінансового аналізу із зарубіжного досвіду, не мають перспективи застосування у зв'язку із специфікою видів економічної діяльності[];

- відсутність галузевого спрямування, у розрізі організаційно-правових форм діяльності, методичного забезпечення ускладнює процес комплексної оцінки фінансового стану малого підприємства.

Професор Малік М.Й. зазначає, західна фінансова наука має багато напрацювань в сфері фінансового аналізу, однак у вітчизняній практиці ще відсутні зручні та доцільні методики для конкретних цілей аналізу [с. 72].

Перелік коефіцієнтів та показників фінансового аналізу, які найчастіше зустрічаються у спеціалізованій літературі наведено у додатку []. Інформація систематизована за напрямками аналізу: оцінка капіталу підприємства, ліквідність і платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, ефективність (рентабельність) діяльності. В подальшому деталізація методики проведення фінансового аналізу малого підприємства та їх практична реалізація представлені у наступному розділі.

Висновок за розділом 2

Інформаційне забезпечення фінансового аналізу малого підприємства виступає як система даних і способів їх збору, накопичення, обробки, подання та поширення що дають змогу виявити реальну діяльність керівного об'єкта, дію факторів, що його визначають, а також можливості здійснення необхідних керівних дій з метою усунення виявлених відхилень від нормативних показників. Інформаційне забезпечення включає низку інформаційних джерел, серед яких більшість досліджених науковців виділяють нормативно-правову (або нормативно-довідкову), облікову, позаоблікову, планову, договірну та інші види інформації.

Нами обґрунтовано, що початковим етапом проведення фінансового аналізу малих підприємства є створення організаційно-інформаційної моделі аналізу. Під час планування аналітичної роботи відповідальна особа встановлює об'єкти та суб'єкти аналізу, мету та його завдання, систему показників, джерела інформації та інформаційне забезпечення, методи обробки економічної інформації, методичні прийоми узагальнення і реалізації результатів фінансового аналізу тощо.

Після формування організаційно-інформаційної моделі відповідальний за фінансовий аналіз персонал переходить на наступний етап – фактичне здійснення аналізу за визначеною методикою.

РОЗДІЛ 3

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Організація аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності малого підприємства

Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів діяльності малого підприємства здійснюється на підставі звітних даних, сформованих за певний період, тому інформаційне забезпечення такого аналізу є обмеженим, що обумовлює сукупність методів і процедур, які можна використати при його проведенні. Такий аналіз повинен забезпечувати користувачів даними, які дозволять їм прийняти правильні управлінські рішення, що обумовлює проведення аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності малого підприємства в двох основних напрямках: внутрішньогосподарський та фінансовий.

На рисунку 3.1 визначено мету, завдання та доступні джерела даних для зовнішніх і внутрішніх користувачів, які проводять аналіз доходів, витрат і фінансових результатів діяльності малого підприємства.

Для якісного та достовірного аналізу витрат, доходів та результатів діяльності малого підприємства необхідна розробка організаційної схеми аналітичної роботи, яка надасть можливість визначити процедуру аналізу та розробити заходи щодо виявлення резервів збільшення доходів та зменшення витрат. Насамперед потрібно визначити мету і постановку задач аналізу [53]. В даному випадку метою є підвищення ефективності діяльності малого підприємства, а основними задачами – оцінка економічних показників, що характеризують діяльність підприємства, визначення динаміки їх змін, виявлення резервів підвищення ефективності роботи підприємства. Слідкуючий крок - це визначення засобів, способів проведення аналізу та призначення відповідальних осіб.

Рис. 3.1. Організаційно-інформаційне забезпечення аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності малого підприємства [65, 31]

Основними задачами фінансового аналізу визначених об'єктів, на нашу думку, слід вважати:

- підвищення науково-економічного обґрунтування бізнес-планів та нормативів (у процесі їх розробки);
- об'єктивне та всебічне дослідження виконання бізнес-планів та дотримання нормативів (за даними обліку та звітності);
- визначення економічної ефективності використання трудових, матеріальних та фінансових ресурсів (окремо та у сукупності);
- контроль за здійсненням вимог комерційного розрахунку (в його повній і незавершеній формі);
- виявлення та вимірювання внутрішніх резервів (на всіх стадіях виробничого процесу);
- випробування оптимальності управлінських рішень (на всіх рівнях ієрархічної драбини).

Слід відмітити різний погляд на процес організації аналізу на підприємстві серед науковців [1; 2; 3; 4].

Так професор, Мних Є.В. виділяє таку послідовність регламентації процесу проектування організації аналізу на підприємстві:

- цілі і підцілі аналізу, функції і завдання;
- процес аналізу (процедурно-організаційна побудова);
- результати процесу аналізу, види і форми вихідних аналітичних документів – періодичності та строків їх представлення;
- засоби розв'язання задач і виконання процедур, враховуючи склад і джерела отримання вхідної інформації, а також обчислювальну та організаційну техніку;
- методики розв'язання задач і виконання процедур, способів виконання процедур (автоматизованого та неавтоматизованого);
- відповідальність за безперервність процесу аналізу (у ланках, службах і персонально);
- взаємодія в процесі аналізу керівників різних рангів [35, с.102].

Згідно методики, розробленої Шереметом А. Д., Сайфуліним Р. С., Негашевим Е. В., Маркоряном Е. А., Герасименко Г. П., Грищенко О. В., оцінка ліквідності балансу зводиться до:

- аналізу ліквідності балансу, на основі групування статей активу і пасиву за рівнем ліквідності і подальше їх порівняння з умовами ліквідності;
- визначення поточної і перспективної ліквідності балансу;
- оцінка рівня ліквідності на основі R-аналізу.

Недоліком даного підходу є те що, оцінка ліквідності і платоспроможності у цій методиці має допоміжне значення, хоча ліквідність є одним з найважливіших параметрів фінансового стану підприємства.

За методикою аналізу фінансового стану, запропонованою Савицькою Г. В., Бланком І. О., Мнихом Є. В., Н.С.Барабаш та іншими [4; 8; 9], оцінка ліквідності і платоспроможності має такий зміст процедури: аналіз і оцінка абсолютних і відносних показників ліквідності; оцінка платоспроможності на основі вивчення потоку грошових коштів

Зазвичай через обмеженості коштів на малих підприємствах діє спрощена процедура організації аналітичного процесу [57]. Тому організація аналізу на малому підприємстві повинна враховувати поетапність організаційного процесу, визначення кола виконавців організаційних дій та документальне підтвердження правильності виконання послідовності процесу (табл.1).

Таблиця 3.1

Організація аналізу на малому підприємстві

Етап	Організаційні положення	Відповідальні за організацію роботи
Підготовчий	Методи аналізу, інформаційні потреби користувачів та встановлення їх зв'язків в рамках аналітичного забезпечення системи управління малим підприємством	Власник-керівник, бухгалтер-аналітик
Практичний етап	Проведення аналітичних розрахунків, надання інформації користувачам, аналіз отриманої інформації, оцінка корисності отриманої інформації та ін.	Бухгалтер-аналітик

Продовження таблиця 3.1.

Заключний	Контроль і оцінка практичного впровадження,	Власник-керівник, (бухгалтер)
-----------	---	-------------------------------

етап	напрями проведення необхідних дій для досягнення ефекту від аналітичної інформації та прийняття управлінських рішень	- аналітик),
------	--	--------------

Отже, із врахування наукових розробок науковців організація аналізу на малих підприємствах - це процес встановлення зв'язків між елементами аналітики, обліку та системою управління в цілому.

Слід відмітити, що світова і вітчизняна практика свідчать, що організація облікового і аналітичного процесу на підприємствах малого бізнесу повинна будуватися на двох основних принципах:

- мінімальних витратах на організацію обліково-аналітичного процесу на підприємстві, в умовах обмеженості відповідного ресурсу;
- надання широкого обсягу облікової інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень.

Показники ліквідності та платоспроможності слід розглядати як складові у системі фінансових показників, що визначають фінансовий стан підприємства в тому числі малого.

Варто відмітити, що між групами фінансових показників, які характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання, існує взаємозалежність. Показники фінансової стійкості характеризують структуру капіталу та залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та мають зв'язок з оборотністю кредиторської заборгованості. На розмір власного капіталу впливає обсяг прибутку, отриманого у звітному періоді. Показники платоспроможності, що відображають здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, пов'язані з оборотністю оборотних коштів та кредиторської заборгованості [11; 12].

Отже, процедура аналізу доходів, витрат та фінансових результатів необхідна підприємству для оптимізації та управління витратами і доходами. Аналіз тут виступає інструментарієм для даних процесів малого підприємства. Крім наведених вище методик, варто зауважити, що для аналізу доцільно використовувати і показники абсолютної зміни, і статистичні показники відносних величин, за допомогою яких можна робити висновки про фактичний стан діяльності

підприємства, обсяг його операцій та їх результативність.

3.2. Організація і методика аналізу фінансової стійкості і платоспроможності малого підприємства

Як зазначалось нами у розділах раніше, інформаційною базою для аналізу фінансової стійкості і платоспроможності слугує фінансова та бухгалтерська звітність, так як метою її складання є надання користувачам всієї необхідної інформації, на основі якої можна зробити правильні управлінські рішення.

Показники фінансової стійкості передбачають здатність малого підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками [54]. Показники платоспроможності (часто їх ототожнюють з показниками ліквідності) вказують на здатність підприємства погашати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів.

Об'єктами аналізу фінансової стійкості малого підприємства виступають його активи і пасиви балансу, зокрема оборотні і необоротні активи, власний капітал і фінансовий результат та зобов'язання.

Завдання аналізу фінансової стійкості підприємств полягають у наступному:

1. аналіз структури джерел фінансування діяльності малого підприємства,
2. оцінка ступеня залежності підприємства від короткострокових зобов'язань,
3. аналіз фінансової стійкості на основі аналізу джерел фінансування активів,
4. аналіз інтенсивності та ефективності використання позикових коштів,
5. оцінка рівня довгострокової стійкості підприємства без позикових засобів,
6. зіставлення дебіторської і кредиторської заборгованостей та пошук касових розривів,
7. визначення запасу стійкості фінансового стану підприємства.

Ці всі завдання мають на меті встановити, чи існує у малого підприємства здатність функціонувати і розвиватися, зберігаючи самозабезпечення в межах допустимого рівня ризику.

Для аналізу фінансової стійкості у практиці використовуються дві системи показників: абсолютні та відносні. До абсолютних відносяться показники, що відображаються у натуральних одиницях (грн, тис.грн, валюті) та включають ВОК (власний оборотний капітал), ПМ (перманентний капітал) та КЗЗ (капітал для формування запасів і затрат). Група відносних показників включає коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансового ризику (його називають плечем фінансового важеля), коефіцієнт довгострокового залучення капіталу, коефіцієнт маневрування власного капіталу, коефіцієнт частки оборотного капіталу в оборотних активах, коефіцієнт мобільності оборотних активів, коефіцієнт реальної вартості та коефіцієнт забезпечення запасів і затрат власними коштами [53]. Для малого підприємства дані коефіцієнти використовуються залежно від наповненості фінансової звітності та за наявності необхідних розрахункових величин.

Для базового підприємства можна здійснити розрахунок за показниками, відображеними у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок показників абсолютної ліквідності ТОВ «Біогранд»

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	Норматив	Висновок				
							14	15	16	17	18
ВОК – власний оборотний капітал	2122	1802	2162	2316	1837	більше 0	Абсолютна стійкість	Абсолютна стійкість	Абсолютна стійкість	Абсолютна стійкість	Абсолютна стійкість
ПК- перманентний капітал	2381	2054	2299	2382	2210	більше 0					
КЗЗ – капітал для формування запасів і затрат	8903	9619	10691	9467	9993	більше 0					

Показник ВОК характеризує частину власного капіталу малого підприємства, що може бути використана в щоденній операційній діяльності. У 2018 році, порівняно з початковим періодом, даний показник падає, що може в майбутньому негативно вплинути на діяльність. Проте на даний час даний показник має додатне значення, а отже, характеризується позитивними тенденціями.

Показник ПМ відображає суму коштів, що може використовуватися на підприємстві протягом довгострокового періоду та може розглядатися як інвестиційний ресурс. Він також незначно, але зменшується у досліджуваній період.

Показник КЗЗ є єдиним коефіцієнтом з досліджуваної системи, що збільшується у порівнянні з попереднім роком і з базовим (2014р.) періодом. Тобто у малого підприємства є достатньо коштів для ведення своєї поточної діяльності.

Провівши аналіз та порівнявши отримані результати з нормативним значенням, робимо висновок, що за досліджуваній період підприємство має абсолютну фінансову стійкість. Тобто платоспроможність є гарантованою, а запаси і затрати достатньо забезпечені власними оборотними коштами. Крім того, робимо прогноз, що у майбутньому позитивна тенденція буде зберігатися.

Крім показників фінансової стійкості, фінансовий стан малого підприємства оцінюється з використанням показників ліквідності та платоспроможності, які характеризують з позиції короткострокової перспективи здатність суб'єкта своєчасно і в повному обсязі розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями з контрагентами.

В практиці поняття «ліквідності» та «платоспроможності» часто плутають або ототожнюють. Однак в роботах науковців наведений ряд підходів, що чітко тлумачать зміст даних понять [12]. Відтак ліквідністю називається здатність матеріальних чи фінансових активів швидко перетворюватися у грошові кошти з метою подальшого погашення заборгованостей. Платоспроможність, у свою чергу, є показником, що характеризує наявність у суб'єкта господарювання коштів та їх еквівалентів у достатньому обсязі для погашення короткострокової кредиторської заборгованості. Виходячи з даних понять, робимо висновок, що поняття платоспроможності є ширшим та включає ліквідність як складову.

На зміну показників ліквідності, а, отже, й платоспроможності, впливають такі фактори як [55]:

- одержання чи погашення довгострокового кредиту;
- інвестування капіталу, використання резервних фондів;
- продаж основних засобів та інші.

В умовах обмеження фінансових ресурсів їх раціональне використання та оптимальне поєднання на малих підприємствах вимагає систематичного проведення аналізу і оцінки фінансової стійкості, рентабельності та платоспроможності. Крім того, оцінка і прогнозування показників ліквідності та платоспроможності повинна бути основою аналізу на малому підприємстві, оскільки розвиток підприємства на довгострокову перспективу можливий лише за умови стабільної фінансово-господарської діяльності в умовах жорсткої конкуренції з підприємствами великого і середнього бізнесу.

Особливості проведення фінансового аналізу ліквідності, фінансової активності та рентабельності на малих підприємствах [51]. Показники ліквідності, які можна розрахувати за показниками спрощених форм фінансової звітності малого підприємства з відображенням джерел інформаційного забезпечення фінансових розрахунків наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Методика розрахунку показників платоспроможності малого підприємства

Показник	Порядок розрахунку	Джерело отримання інформації (ф. 1-м та 1-мс)	Характеристика показника
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	(грошові кошти + короткострокові фінансові вкладення) / поточні зобов'язання	$p. 1165 + p. 1160 / p. 1695$	показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена за рахунок готівкових коштів
Коефіцієнт швидкої платоспроможності	(грошові кошти + короткострокові фінансові вкладення + короткострокова ДЗ) / поточні зобов'язання	$p. 1165 + p. 1160 + p. 1125 + p. 1135 + p. 1155 / p. 1695$	показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена за рахунок високоліквідних активів
Коефіцієнт поточної платоспроможності	оборотні активи / поточні зобов'язання	$p. 1196 / p. 1695$	показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена за рахунок оборотних активів

Якщо розібрати описані у таблиці коефіцієнти детальніше, то коефіцієнт абсолютної платоспроможності характеризує ту частину поточних зобов'язань, яку

мале підприємство може погасити негайно за допомогою грошових коштів на власних рахунках.

Коефіцієнт швидкої платоспроможності показує чи здатне підприємство погасити свої поточні зобов'язання у достатній мірі за рахунок грошових коштів на рахунках та дебіторської заборгованості всіх видів.

Коефіцієнт поточної платоспроможності свідчить про наявність оборотних активів, які можуть погасити обсяги поточних зобов'язань.

Застосування виділених коефіцієнтів розкриває рівень платоспроможності малого підприємства, що дозволяє на їх основі приймати рішення щодо можливості ефективного використання кредитних ресурсів та можливості своєчасного погашення відсотків і основної суми кредиту.

Варто враховувати, що результати розрахунків фінансових показників та їх вагові коефіцієнти залежать від виду діяльності. Аналіз фінансових коефіцієнтів та їх вагових значень за видами діяльності дозволяє зробити висновок про те, що обов'язковим для оцінки фінансового стану та платоспроможності позичальника є показник ліквідності (залежно від галузі розраховується або показник поточної ліквідності або швидкої ліквідності).

Як показує практика недоліком коефіцієнтного аналізу є те, що вони розраховують ліквідність і платоспроможність не поточну, а за минулі періоди, а тому для прогнозування ліквідності у майбутніх періодах доцільно проводити аналіз за відносно довгий період, який охоплює хоча б три-чотири роки [44].

У таблиці поданий розрахунок показників платоспроможності для базового малого підприємства.

Таблиця 3.4.

Динаміка показників платоспроможності ТОВ «Біоград»

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	Норм-не знач., %	Відхилення від нормативу	
							2014	2018
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	55,83	66,04	80,85	92,79	84,67	20	35,83	64,67
Коефіцієнт швидкої	104,83	106,03	126,22	128,99	119,71	100	4,83	19,71

ліквідності								
Коефіцієнт поточної ліквідності	150,77	140,67	152,22	163,30	151,03	200	49,23	48,97

Крім даних, зазначених у таблиці, вважаємо необхідним представити результати дослідження у вигляді рис.3.2.

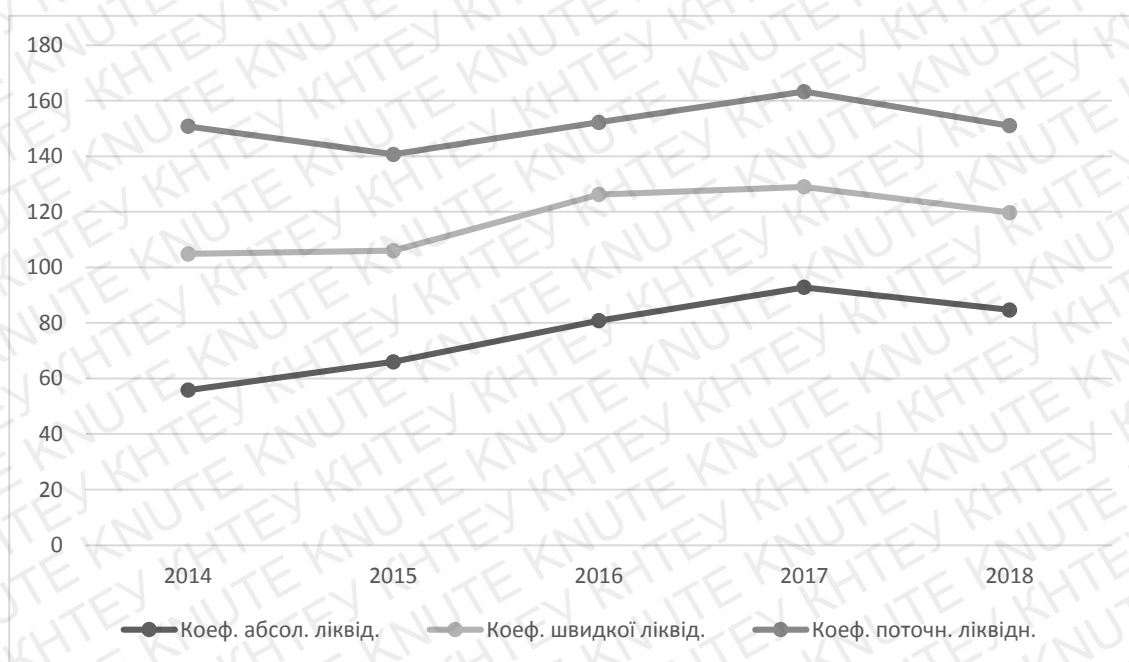

Рис.3.2. Динаміка показників ліквідності ТОВ «Біогранд»

Коефіцієнт абсолютної платоспроможності як у попередніх періодах, так і у звітному значно перевищив нормативне значення. Проте показник на рівні 20% - це лише встановлена гранична межа. Перевищення її не має значного негативного ефекту, так як вважається, що при коефіцієнті абсолютної ліквідності на рівні нормативного значення суб'єкт господарювання здатен розраховуватися за своїми зобов'язаннями, в середньому, за період не більше тижня. Так як розрахований показник є вищим, робимо висновок, що досліджуване підприємство здатне в повному обсязі розраховуватися за власними боргами.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2014р. майже співпадав з нормативом, тобто у досліджуваного суб'єкта було достатньо ліквідних активів (грошових коштів, їх

еквівалентів та дебіторської заборгованості), аби вчасно розраховуватися за власними поточними зобов'язаннями перед постачальниками та державними органами. Для підприємств, що мають значні обсяги дебіторської заборгованості, допустимо, щоб показник мав вище значення, аніж норматив. Тому те, що у 2018 році коефіцієнт зріс майже на 15% також є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт покриття найбільш повно відображає здатність суб'єкта господарювання за допомогою оборотних активів розраховуватися за поточними зобов'язаннями. Зі всіх розрахованих показників він є найбільш стабільним та у звітному періоді відхиляється від 2014 року лише на 0,25%. Нормативне значення встановлюється на рівні 150-250%, проте це також залежить від галузі. За загальним правилом, чим вищий коефіцієнт – тим краще. І так як він хоч незначно, але збільшується, можна зробити висновок про зростання ліквідності досліджуваного суб'єкта. Отже, відповідно до розрахованих показників ліквідності фінансовий потенціал досліджуваного малого підприємства за 2014-2018 роки є нормальним, причому зростає та наближається до абсолютного значення.

Загалом відповідно до реалізованого аналізу робимо висновок про стабільний фінансовий стан досліджуваного підприємства. А необхідність використання показників фінансової стійкості та платоспроможності під час аналізу фінансового стану та результатів діяльності підприємства обумовлюємо їх здатністю слугувати базою для прийняття важливих управлінських рішень.

3.3. Методика аналізу ділової активності малого підприємства

Діловою активністю називають комплексну характеристику діяльності малого підприємства, внутрішній рівень якої відображає ефективність використання фінансово-господарських ресурсів підприємства та інтенсивність її зміни в часі, а зовнішній – зусилля підприємства, спрямовані на забезпечення сталого економічного розвитку та досягнення лідерських позицій на ринку та відповідному сегменті діяльності.

Метою аналізу рівня ділової активності, на наш погляд, є пошук потенційних можливостей підвищення рівня ділової активності підприємства на базі комплексного і системного дослідження ступеня використання його виробничих ресурсів, активів і капіталу [39].

Ділову активність підприємства можна охарактеризувати за допомогою двох видів критеріїв: кількісних та якісних. До якісних критеріїв ми відносимо різноплановість продукції та послуг малого підприємства; широту внутрішніх і зовнішніх ринків збуту; наявність продукції, що реалізується на експорт; репутацію підприємства і його конкурентоспроможність; стійкість зв'язків з партнерами, знання бренду серед населення та інші. Зазвичай даний аналіз ділової активності проводиться під час порівняння з конкурентами та еталонними підприємствами на ринку [20, 21].

За допомогою кількісних критеріїв можна охарактеризувати ефективність використання економічного потенціалу підприємства за двома напрямками. Кількісні критерії відображаються через коефіцієнтний аналіз. Основними групами показників ділової активності малого підприємства виступають коефіцієнти оборотності та тривалість одного обороту певного об'єкта.

У наступній таблиці відображена методика розрахунку показників ділової активності.

Таблиця 3.5.

Методика розрахунку показників ділової активності

Показник	Порядок розрахунку	Характеристика показника
Коефіцієнт оборотності активів	виручка (чистий дохід) / середня вартість оборотних активів	характеризує ефективність використання оборотних активів
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	виручка (чистий дохід) / середній обсяг дебіторської заборгованості	характеризує ефективність використання дебіторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	виручка (чистий дохід) / середній обсяг кредиторської заборгованості	характеризує ефективність використання кредиторської заборгованості
Тривалість обороту об'єкта (активів, кредиторської заборгованості і т.д.)	360 або 365 / коефіцієнт оборотності об'єкта	відображає швидкість здійснення об'єктом обороту, період, за який об'єкт окупується
Тривалість операційного циклу	тривалість обороту запасів + тривалість обороту дебіторської заборгованості	показує час трансформації запасів компанії в гроші

Інформаційно базою для розрахунку показників ділової активності виступають дані фінансової звітності, бухгалтерські документи, реєстри і т.д.

Таблиця 3.6.

Розрахунок показників ділової активності ТОВ «Біогранд»

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	Відхилення 2018-2014
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>8</i>
Коефіцієнт оборотності активів	2,57	1,94	1,09	1,71	1,71	-0,87
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,81	7,75	3,94	8,33	8,22	-0,59
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,32	3,10	1,79	3,02	2,88	-1,44
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	8,73	7,27	4,66	6,62	6,95	-1,78
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	9,95	8,64	6,89	7,48	9,21	-0,73
Тривалість погашення дебіторської заборгованості	40,85	46,46	91,32	43,24	43,78	2,93
Тривалість обороту матеріальних запасів	36,18	41,68	52,26	48,16	39,07	2,89
Тривалість обороту активів	139,82	185,31	331,78	210,32	210,96	71,14
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	83,38	116,18	201,23	119,39	124,94	41,56
Тривалість операційного циклу	77,03	88,15	143,58	91,40	82,85	5,81

За результатами розрахунку можна здійснити аналіз та дійти до таких висновків.

Відповідно до показників ділової активності, у 2018 році спостерігається її падіння. По всіх показниках зростає тривалість обороту, а крім того, зростає загальний операційний цикл. Якщо у 2014 році розрив між продажем і отриманням коштів становив 77 дні, то у 2018 році, підвищившись на 6 днів, він становить 83 дні, що є негативним явищем.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу зменшується у порівнянні з попередніми роками, а це може свідчити про падіння обсягів реалізації або про невикористання частини власного капіталу в фінансово-господарській діяльності досліджуваного малого підприємства.

Крім того, показники оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості також падають. Причому кредиторська заборгованість у темпах зниження

випереджає другий показник. Відтак тривалість погашення кредиторської заборгованості зросла на 42 дні у порівнянні з 2014 роком, а дебіторська заборгованість – лише на 3 дні, що є більш позитивним явищем.

Загалом показники ділової активності вказують на зниження ефективності використання активів та власного капіталу досліджуваним малим підприємством.

Як ми вже зазначили, за результатами проведеного аналізу ділової активності формулюються висновки і розробляються рекомендації, виходячи з мети його проведення. Від того, наскільки об'єктивно й точно підібрано й використано складові інструментарію управління діловою активністю залежатимуть розроблені рекомендації

3.4. SWOT-аналіз діяльності малого підприємства

У конкурентному середовищі підприємство прагне зміцнити своє економічне становище через досягнення переваг над конкурентами. Конкурентної переваги мале підприємство добивається, пропонуючи кращий за якістю товар, вигідніші умови придбання, забезпечуючи обізнаність споживачів про бренд і т.д.

Для стратегічного аналізу зазвичай використовують різноманітні матричні моделі. До них, наприклад, відносять: SWOT-аналіз, матриці BCG, Shell/DPM, моделі HOFER та SCHENDEL, LOTS-аналіз, SPACE-аналіз, GAP-аналіз, PIMS-аналіз та PEST-аналіз. В сьогоденнішніх умовах набуває свого розвитку один із найпопулярніших інструментів стратегічного аналізу – SWOT-матриця. Це метод аналізу інтегрального оцінювання ринкового становища підприємства та перспектив його розвитку. Ця модель матричного аналізу допомагає менеджменту та власникам виділяти ключові перешкоди, що постають перед суб'єктом господарювання, в процесі ретельного дослідження чотирьох окремих елементів SWOT. На основі таких досліджень формулюється стратегія, в якій особливий акцент робиться на визначальні проблеми. Пізніше на основі стратегії розробляються тактичні кроки щодо досягнення загальної місії діяльності, що дозволяє підприємству функціонувати ефективніше та мати визначену політику розвитку.

SWOT-матриця являє собою таблицю з чотирьох стовбців, у яких зазначаються внутрішні та зовнішні чинники впливу на розвиток підприємства. На підставі заповненої матриці даються рекомендації щодо підвищення стійкості даного підприємства (табл.3.7).

Таблиця 3.7.

SWOT – аналіз для малого підприємства[63]

<i>SWOT – аналіз</i>	
<i>Сильні сторони (STRENGTHS)</i>	<i>Слабкі сторони (WEAKNESSES)</i>
Внутрішні	
<ul style="list-style-type: none"> – визначені основні постачальники; – наявність високотехнічних автоматизованих ліній; – широкий асортимент товарів; – наявність власних приміщень (складів та адміністративних); – висока якість товарів; 	<ul style="list-style-type: none"> – відсутність власних фірмових магазинів; – нечітка організація системи продажу. – відсутність постійних покупців у зв'язку із тим, що дане підприємство створене у 2014 році.
<i>Можливості (OPPORTUNITIES)</i>	<i>Загроза (THREATS)</i>
Зовнішні	
<ul style="list-style-type: none"> – розширення асортименту товарів; – зростання рентабельності; – контроль за якістю товарів; – контроль над витратами. 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток підприємства залежить від економічної ситуації в країні та політичного напрямку країни; – нестабільність курсу валют; – велика конкурентність.

Отже, в матрицю включені чотири елементи, які між собою поділені на дві підкатегорії – зовнішні і внутрішні. Внутрішніми факторами виступають слабкі та сильні сторони.

Сильні сторони – це певні особливі характеристики малого підприємства, які надають компанії додаткові можливості. Сильні сторони можуть полягати у навичках, значному досвіді (компанія вийшла на ринок раніше за найсильніших конкурентів), цінних організаційних ресурсах або конкурентних можливостях, досягненнях, які дають фірмі переваги на ринку (наприклад, якісніший товар, досконала технологія, краще обслуговування клієнтів, звання кращого в галузі, підтримка з боку держави, визнання міжнародними інституціями) [19].

Слабкі сторони – це відсутність чогось важливого для функціонування компанії, або те, що ставить її у несприятливі умови. До таких факторів, наприклад, можуть відноситись неправильна цінова політика, відсутність маркетингової стратегії та просування на ринку, слабка або неправильно побудована організаційна структура, некомпетентний топ-менеджмент, відсутність інвестицій і т.д [19].

Двома зовнішніми факторами виступають можливості і загрози.

Можливості – це перспективи, які відкриваються для малого підприємства у майбутньому. Зокрема, до них відносяться: здатність обслуговувати додаткові групи клієнтів та виходити на нові таргетингові ринки, розширювати асортимент продукції, отримувати сертифікати підтвердження якості продукції, якості функціонування на ринку, безпечності, правильності реалізації управлінських функцій, здатність залучати інвестиції та використовувати інновації у своїй діяльності, зниження торгових бар'єрів, вихід на ринку інших країн і т.д.

Загрози – це труднощі й обмеження, що виникатимуть на шляху малого підприємства в майбутньому. До них належать, наприклад, вихід на ринок сильнішого конкурента, випуск конкурентом нової продукції, нестабільність економічної та політичної ситуації, валютні ризики, початок торгової війни, банкрутство фінансової установи, що обслуговує мале підприємство, невдала політика виходу на експортні ринки і т.д.

Основною метою SWOT-аналізу діяльності малого підприємства є виявлення його конкурентних переваг на основі глибокої діагностики бізнес-процесів та визначення основних перспективних шляхів розвитку підприємства в рамках конкретної ринкової ситуації.

Технологія проведення SWOT-аналізу в загальному виді зводиться до заповнення матриці, у якій відображаються, а потім зіставляються сильні і слабкі сторони підприємства, а також його можливості та загрози. Застосування його на практиці дозволяє дізнатися про проблеми виробничої та фінансової діяльності підприємства так і розвинути існуючі можливості.

Висновки за розділом 3

Метою проведення фінансового аналізу малого підприємства і виявлення поточного фінансового стану та фінансових результатів діяльності, ефективності виробничих і управлінських процесів та пошук резервів щодо її підвищення. Підприємство, переслідуючи дану мету, проводить аналітичну роботу згідно з розробленою ними або науковцями методикою.

Нами в роботі опрацьовано методику проведення аналізу доходів, витрат та фінансових результатів, ділової активності, фінансової стійкості та платоспроможності, а також методику здійснення SWOT-аналізу. Під час аналізу доходів, витрат на фінансових результатів запропоновано застосовувати вертикальний та горизонтальний аналіз (аналіз динаміки та структури показників). Під час аналізу фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності переважно використовується коефіцієнтний аналіз.

Таким чином, нами визначено, що ТОВ «Біогрант» у досліджуваний період характеризується зниженням ефективності роботи та ділової активності на ринку, що в подальшому загрожує деякою втратою конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі здійснено обґрунтування основних положень дослідження аналізу діяльності малого суб'єкта господарювання (за матеріалами ТОВ «Біогрант»).

У результаті нами було виконано всі поставлені завдання та виконана мета проведення дослідження – узагальнено теоретико-методологічних положення фінансового аналізу малого підприємства та розроблено практичні рекомендації з удосконалення його організації та методики.

Під час глибокого вивчення теоретичної бази щодо сутності та регулювання проведення фінансового аналізу зроблено висновок, що фінансовий аналіз на підприємстві як необхідна складова будь-якого процесу почала розвиватись з укріплення ринкових відносин та переходу України до ринкової економіки. Нині даний вид аналізу позиціонується як процес дослідження фінансового стану і

основних результатів діяльності підприємства з метою виявлення і кількісної оцінки резервів підвищення його вартості та ефективності роботи.

Зроблено висновок, що використання фінансового аналізу зумовлене необхідністю в інформаційному забезпеченні функції управління ТОВ «Біогрант». Необхідність підтверджується тим, що топ-менеджмент компанії повинен завжди володіти актуальними даними про забезпеченість матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами, конкурентоспроможність, інноваційність розвитку, вплив зовнішнього середовища на підприємство, яким вони керують. Отже, фінансовий аналіз займає ключове місце в управлінській діяльності малого підприємства, так як формує основу для прийняття управлінських рішень.

Нами визначено, що інформаційне забезпечення фінансового аналізу ТОВ «Біогрант» включає сукупність інформації і даних, поданих у формі фінансової звітності, планової інформації (бізнес-плани, фінансові плани, бюджет) даних статистичної звітності, нормативної та експертної інформації. Інформаційне забезпечення є основним матеріалом, з яким працюють методи та прийоми фінансового аналізу.

Інформаційне забезпечення як складова входить до організаційно-інформаційної моделі. Крім того, сюди ми віднесли суб'єкт, об'єкт, мету та завдання аналізу, методи опрацювання економічної інформації, сукупність показників та методи узагальнення інформації. У роботі детально визначено кожен елемент згідно із застосовуваною концепцією проведення аналізу для малих підприємств.

Методика проведення аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності ТОВ «Біогрант» включила вивчення їх у динаміці та дослідження структури, що дає можливість з'ясувати, який вид діяльності приносить найбільші доходи або які види діяльності є більш затратними. Крім того, застосування створеної нами методики проведення аналізу доходів, витрат і фінансових результатів дозволяє визначити нерезультативні витрати та оптимізувати загалом діяльність суб'єкта господарювання.

Методика проведення аналізу фінансової стійкості та платоспроможності, розроблена нами, дає можливість зробити висновок про достатність у підприємства

власних оборотних активів, можливість покрити ними поточні зобов'язання, що знаходяться на балансі підприємства, про фінансову стабільність підприємства.

Розглянута методика аналізу ділової активності малого підприємства розкривається через поняття оборотності та швидкості обороту. Вона побудована на дослідженні часу, за який дохід повністю покриває вартість відповідних активів. Наприклад, запасів, оборотних активів, дебіторської заборгованості і т.д.

В подальшому вважаємо необхідним розвивати дослідження в даній сфері з метою поліпшення методики фінансового аналізу малих підприємства та удосконалення нормативно-правової бази, що його супроводжує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності / В.О. Шевчук, О.В. Коновалова, В.П. Пантелеєв / Нац. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К. : Інформ.-аналіт. аг-ство, 2011. – 399 с.
2. Анализ финансово – хозяйственной деятельности предприятия [Текст]: [учебник] / С.М. Пястолов. – 3-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 336с.
3. Банк В.Р. Финансовый анализ [Текст] / В.Р. Банк, С.В. Банк, А.В. Тараскина. – М.: ТК Велби, Проспект, 2006. –344 с.
4. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності: Навч. посібник для студентів вищих навч.закладів/За ред.Є.В.Мниха .-К.:КНТЕУ,2005.
5. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства [Текст] / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – №3. – С. 117 – 128.
6. Бідюк П.І. Аналіз ризику банкрутства підприємств з використанням чітких та нечітких моделей / П.І. Бідюк, В.В. Вертелецький, А.О. Жирова // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – № 12.
7. Бержанір І.А., Вінницька О.А., Гвоздей Н.І. Інтегральні оцінка фінансового стану підприємства. – 2018. № 2 (54).
8. Бутко А. Д. Теорія економічного аналізу: Підручник. – К. : КНТЕУ, 2009. – 411с.

9. Бутко А. Д. Методи і моделі прийняття управлінських рішень в аналізі та аудиті : Навч. посібник / А. Д. Бутко, О. О. Заремба. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 323 с.
10. Бреус С.В., Шматуха В.С. Оцінка фінансового стану підприємства та основні напрями його покращення / С.В. Бреус, В.С. Шматуха // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2016. – № 12 (22).
11. Бідюк П.І. Аналіз ризику банкрутства підприємств з використанням чітких та нечітких моделей / П.І. Бідюк, В.В. Вертелецький, А.О. Жирова // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – № 12.
12. Войнаренко М.П. Ділова активність підприємств: проблеми аналізу та оцінки [Текст]: [моногр.] / М.П. Войнаренко, Т.Г. Рзаєва. – Хмельницький: ХНУ, 2008. – 284 с.
13. Гриценко Т.В. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах / Гриценко Т.В., Бровко Л.І. // Молодий вчений. – Випуск 9 (61). – 2018. – С. 465-469.
14. Дмитриченко Л.И. Малый бизнес в системе предпринимательства : [монография] / Л.И. Дмитриченко, А.Н. Химченко. – Дон. : Каштан, 2005. – 179 с.
15. Дончак Л.Г. Ділова активність підприємства та шляхи її зміцнення / Л.Г. Дончак, О.М. Ціхановська // Економіка та управління підприємствами. - 2017. - Випуск 10. - С.250-255.
16. Дубинская Е.С. Анализ современных моделей и методик прогнозирования кризисного состояния предприятия / Е.С. Дубинская // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2009. – №2 (16). – С. 84–89.
17. Економіко-математичні моделі оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання : [монография] / О.М. Тридід, О.Г. Тижненко, Л.О. Тижненко. – К. : УБС НБУ, 2009. – 213 с.
18. Економічна енциклопедія. Том 3. – Київ : Видавничий дім «Академія», 2002. – 951 с.

- 19.Європейська хартія малих підприємств [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?code=994_860
- 20.Єпіфанов А. О. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : [монографія] / А.О. Єпіфанов, Н.А. Дехтяр, Т. М. Мельник, І.О. Школьник та ін. / за ред. док. екон. наук А.О. Єпіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 286 с.
21. Загорна Т.О. Економічна діагностика : навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
22. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Л. : Львівс. ун-т, 2005. – 714 с.
- 23.Ілляшенко К.В. Трансформація економіки в інформаційному просторі [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73462.doc.htm
- 24.Кавун С.В. Економічна та інформаційна безпека підприємств у системі консолідації інформації : навчальний посібник / С.В. Кавун, А.А. Пилипенко, Д.О. Репко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 264 с.
25. Калінеску Т.В. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / Т.В. Калінеску, В.С.Альошкін, В.Г.Кудіна. – Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 372 с.
26. Ковалёв В.В. Введение в финансовый менеджмент [Текст] / В.В. Ковалёв. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 768 с.
27. Карпушенко М. Ю. Організація обліку : навч. посіб. / М. Ю. Карпушенко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 239 с.
- 28.Киш Л.М. Фінансова стійкість компанії в сучасних умовах / Л.М. Киш // Причорноморські економічні студії. Серія: Гроші, фінанси і кредит. – Вип. 36. – 2018. – С.75-79.
- 29.Кіндрацька Г.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансами малих підприємств в умовах кризи / Г.І. Кіндрацька, Ю.І. Кулиняк // Електронний ресурс – Режим доступу: // <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7634/1/69.pdf>
- 30.Концептуальна основа фінансової звітності // Електронний ресурс. – Режим доступу до сайту // http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_009/paran76#n76

31. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / Р.О. Костирко. – Х. : Фактор, 2007. – 784 с.
32. Костіна О.М. Методи та моделі діагностики кризового стану підприємства / О.М. Костіна, Майборода О.Є // Вісник СумДУ. Серія “Економіка”. – 2012. – №4. – С. 91–97.
33. Лаговська О. А. Обліково–аналітичне забезпечення вартісно–орієнтованого управління: теорія та методологія: монографія / О. А. Лаговська. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 676 с.
34. Легенчук С. Ф. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід: монографія / С. Ф. Легенчук, К. О. Вольська, О. В. Вакур. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2016. – 228 с.
35. Лукін В. О. Звітність підприємства: Опорний конспект лекцій / В. О. Лукін // Харків: ХІБС УБС НБУ, 2014. – 164 с.
36. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013р. № 476 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://195.78.68.18/minfin/control/>
37. Мазаракі А.А. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі : монографія / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 469 с.
38. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : [підручник] / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
39. Мних Є.В. Аналіз і оцінка виробничої діяльності підприємств / Є. В. Мних ; Львів. ун-т ім. І.Франка. – К. : Львів. ун-т ім. І.Франка, 1994. – 102 с.
40. Мних Є.В. Економічний аналіз / Є.В. Мних. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 412 с.
41. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Є. В. Мних. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 513 с.
42. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Є. В. Мних, Н.С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 412 с.

43. Мних Є.В. Організаційні аспекти аудиторської діяльності / Є.В.Мних :
Матеріали Респуб. наук.-практ. конф. [«Аудиторська діяльність в умовах становлення нових економічних відносин в Україні»]. – Л., 1995. – С.
44. Мних Є. В., Бардаш С. В., Назарова К. О., Шерстюк О. Л., Белякова В. П., Мінняло В. П. Фінансовий аудит: інформаційно-аналітичне забезпечення: монографія/за ред. Є. В. Мниха. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 416 с.
45. Малый бизнес. Зарубіжний досвід // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.kreditbusiness.ru/>
46. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_063
47. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами» від 25.06.03 р. № 422
48. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій із застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами» від 15.06.11 р. № 720.
49. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73.
50. Облік, контроль і аналіз у міжнародному бізнесі: управлінський аспект : [монографія] / під заг. ред. Л.О. Сухарьової. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – 213с.
51. Організація та методика економічного аналізу : навч. посібник // кол. авторів Л.О. Бойко, Р.М. Волчек, Н.А. Волкова та ін. – Одеса : ОДЕУ, 2010 . – 351 с.
52. Оценка бизнес регулирования. Doing business. // [Електронний ресурс] : – Режим доступу до сайту : <http://russian.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes>
53. Пожарицкая И.М. Особенности анализа финансовых результатов субъектов малого предпринимательства с учетом изменений в его информационной базе / И.М. Пожарицкая, Т.Н. Пилатова // Електронний ресурс. Режим доступу:

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2009_1/Magazine_01_2009_st5_p35-39.pdf

54. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
55. Прокопенко І.Ф. Методика і методологія економічного аналізу : навч. пос. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 430 с.
56. Прохорова В.В. Прогнозування банкрутства як складова антикризового фінансового управління / Прохорова В.В., Крупчатніков О.С. // Економічний простір. – 2009. – № 23/2. – С. 103–109.
57. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Фінансовий облік у системі управління : [монографія] / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Карт-Бланш, 2006. – 178 с.
58. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник / В.В.Сопко, В.П.Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 412 с.
59. Сердюков К.Г. Фінансовий стан підприємства: деякі аспекти його аналізу та ефективізація управління / К.Г. Сердюков, Мезатіо Тсамо Жорж Арентес // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – Випуск 3. – 2019. – С.457-458.
60. Сумець О.М. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства : навчально-практичний посібник / О.М. Сумець, О.Є. Сомова, Є.Ф. Пеліхов. – К. : "Видавничий дім "Професіонал", 2009. – 280 с.
61. Слободянюк Н.О. Аналіз фінансової стратегії торговельного підприємства в умовах кризи на основі фінансового аналізу / Слободянюк Н.О., Юнацький М.О., Сіраш С.С. // Інтелект ХХІ. Інвестиційно-інноваційна діяльність. – Вип.2. – 2019. – С.105-111.
62. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : [монографія]. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 268 с.
63. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз : навч.посіб. / Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 430 с.
64. Указ Президента України «Про державну підтримку малого підприємництва» від 12.05.98 р. №456/98.

65. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 3.07.98 р. № 727/98.
66. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 28.06.99 р. № 746/99.
67. Указ Президента України «Про стимулювання розвитку підприємницької діяльності в умовах світової фінансової кризи» від 10.07.09р. № 531/2009.
68. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Борноса. – Суми : Вид-во СумДУ, 2012. – 539 с.
69. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М. Ф. Огійчук, Л.О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 7-ме вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2016. – 1040 с.
70. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – 4-те вид. [доп. і перероб.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с.
71. Фінансовий облік: підруч. для студ. вищ. навч. закл./ Л.В. Нападовська, А.В. Алексеєва, О.А. Бакурова та ін./ За ред. Л.В. Нападовської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 700 с.
72. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навч.посібник /О.С.Філімоненков. – К.: МАУП, 2004. – 328 с. – ISBN 966-608-465-1
73. Белінська Я.В. Фінансова стабільність: сутність та напрями забезпечення [Текст] / Я.В. Белінська, В.П.Биховченко // Стратегічні пріоритети: наук.-аналіт. збірник. – Київ: НІСД, 2010. – №4. – С. 57-67.
74. Яцух. О.О. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки / Яцух О.О., Захарова Н.Ю. // Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – Том. 29 (68), №3. – 2018. – С.173-180.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Біогрант» 2014-2018 рр.

<i>АКТИВ</i>	<i>Код рядка</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
I. Необоротні активи						
Незавершене капітальні інвестиції	1005	-	-	-	-	-
Основні засоби:	1010	745	875	712	560	938
- первісна вартість	1011	1318	1525	1443	1336	1713
- знос	1012	573	651	731	776	776
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:		-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	358	548	351	349	450
Усього за розділом I	1095	1103	1423	1062	909	1388
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	2223	1933	1529	2089	1853
у тому числа готова продукція	1103	-	-	-	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	2522	1917	2803	1568	1921
- з бюджетом	1135	444	806	812	425	236
- в тому числі за податком на прибуток	1136	-	805	801	417	229
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	229	303	193	573	570
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	3641	4996	6785	6574	6589
Витрати майбутніх періодів	1170	392	361	212	17	30
Інші оборотні активи	1190	381	327	439	326	554
Усього за розділом II	1195	9832	10642	12774	11570	11753
III. Необоротні активи та групи вибуття	1200					
БАЛАНС	1300	10935	12065	13836	12479	13140

Продовження додатку А

ПАСИВ	Код рядка	2014	2015	2016	2017	2018
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3225	3225	3225	3225	3225
Додатковий капітал	1410	-	-	-	-	-
Резервний капітал	1415	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1522	1615	2675	2675	2353
Неоплачений капітал	1425	-593	-593	-593	-593	-593
Усього за розділом I	1495	4154	4247	5307	5328	4985
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Усього за розділом II	1595	260	252	136	67	374
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600	-	-	-	-	-
Поточна заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	88	152	150	161	176
товари, роботи, послуги	1615	383	91	65	37	25
- з бюджетом	1620	266	625	189	64	60
- у тому числі за податку на прибуток	1621	266	576	155	-	-
- зі страхування	1625	-	-	-	-	-
- з оплати праці	1630	-	-	-	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	5784	6696	7988	6822	7521
Усього за розділом III	1695	6521	7565	8392	7085	7782
IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групи вибуття	1700					
БАЛАНС	1900	10935	12065	13836	12479	13140

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Біогрант» 2014-2018
рр.

Статті	Код рядку	2013	2014	2015	2016	2017
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	28155	23439	15013	21360	22423
Інші операційні доходи	2120	330	2488	3620	665	309
Інші доходи	2240	138	199	480	585	538
Разом доходи	2280	28623	26126	19113	22610	23270
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-22118	-16695	-10532	-15616	-17075
Інші операційні витрати	2180	-991	-3307	-2198	-827	-547
Інші витрати	2270	-3690	-4654	-4995	-5969	-4887
Разом витрати	2285	-26799	-24656	-17724	-22412	-22509
Фінансовий результат до оподаткування	2290	1824	1469	1388	199	761
Податок на прибуток	2300	-482	-450	-328	-178	-85
Чистий прибуток (збиток)	2350	1342	1019	1060	21	676